

Autoreferat

1. Marcin Kazimierz Gierczyk

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

- 2010 – **licencjat pedagogiki, specjalność opiekuńczo-socjalna**

Miejsce: Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania im. gen. Jerzego Ziętka w Katowicach

Tytuł pracy dyplomowej: *Problemy adaptacyjne do warunków edukacji w Wielkiej Brytanii – studium indywidualnych przypadków*. Praca opierała się na badaniach wśród polskich dzieci przebywających na emigracji w Anglii.

- 2012 – **magister pedagogiki, specjalność opiekuńczo-wychowawcza**

Miejsce: Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Pedagogiki i Psychologii

Tytuł pracy dyplomowej: *Edukacja a wychowanie w wybranych krajach świata. System i jego ewaluacja przez nauczycieli i uczniów*.

- 2016 – **doktor nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika**

Miejsce: Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Pedagogiki i Psychologii (aktualnie Wydział Nauk Społecznych, Instytut Pedagogiki)

Tytuł rozprawy: *Diagnoza i ewaluacja rozwiązań systemowych w zakresie kształcenia uczniów zdolnych na przykładzie Polski i Anglii: studium komparatystyczne*

Promotorka: prof. dr hab. Ewa Jarosz, promotorka pomocnicza dr Iwona Malorny

Recenzenci: prof. dr hab. Tadeusz Pilch i prof. dr hab. Agnieszka Gromkowska-Melosik

Dysertację doktorską obroniłem 20 grudnia 2016 roku z wyróżnieniem.

- 2021 – **studia podyplomowe** – interwencja kryzysowa

Miejsce: Uniwersytet Humanistyczno-Społeczny SWPS, wydział zamiejscowy we Wrocławiu.

- 2021 – **studia podyplomowe** – resocjalizacja i socjoterapia

Miejsce: Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych

- 01.03.2017 – 30.08.2017: Uniwersytet w Birmingham – stanowisko: **Research Fellow**

- 01.09.2017 – 30.09.2018: Uniwersytet Śląski w Katowicach. Wydział Nauk Społecznych. Instytut Pedagogiki: **asystent**
- 01.10.2019 – 30.11.2022: Uniwersytet Śląski w Katowicach. Wydział Nauk Społecznych. Instytut Pedagogiki: **adiunkt**
- od 01.12.2022: Uniwersytet Śląski w Katowicach. Wydział Nauk Społecznych. Instytut Pedagogiki: **profesor uczelni**
- od 01.09.2017: Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej – **wykładowca** (umowa zlecenie)
- Oxford University „Summer in Oxford” – **dyrektor programowy**. Kadencja 2023/2024.
- 1.02. 2024–01.09.2026: Ogólnopolski Operator Oświaty w Poznaniu. **Ekspert ds. ewaluacji** projektu „Cyfrowa Szkoła”

4. Tytuł osiągnięcia naukowego

Gierczyk M. (2025) Uniwersytet w Oksfordzie - socjalizacja, selekcja i sukces społeczny. Studium teoretyczno-empiryczne. Wyd. Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Katowice. DOI: <https://doi.org/10.31261/PN.4225>

Recenzenci wydawniczy:

prof. dr hab. Zbyszko Melosik (Uniwersytet Adama Mickiewicza)

prof. dr hab. Tomasz Gmerek (Uniwersytet Adama Mickiewicza)

Przedmowa:

Prof. Paulina Kewes (Uniwersytet w Oksfordzie).

4.1 . Omówienie głównego osiągnięcia naukowego

Za najważniejsze osiągnięcie naukowe spełniające kryteria art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) uznaję wyniki moich badań poświęconych zagadnieniom socjalizacji, selekcji i sukcesowi społecznemu, jakie opublikowałem w autorskiej monografii *Uniwersytet w Oksfordzie – socjalizacja,*

selekcja i sukces społeczny. Studium teoretyczno-empiryczne, wydanej w 2025 roku w Wydawnictwie Uniwersytetu Śląskiego.

Wprowadzenie

Badania stanowiące rdzeń wskazanego do oceny osiągnięcia naukowego są poświęcane zagadnieniom socjalizacji, selekcji i sukcesowi społecznemu. Celem moich badań – zgodnie z paradygmatem badań jakościowych – było zrozumienie i poznanie, w jaki sposób absolwenci Uniwersytetu w Oksfordzie rozumieją i interpretują rzeczywistość społeczną, w której studiowali i w której aktualnie żyją. Moim celem nie było tworzenie lub proponowanie nowych teorii (jak ma to miejsce w teorii ugruntowanej), ale skupienie się na zrozumieniu wyjątkowości zebranych przypadków i porównywaniu ich z sobą, przyjmując za punkt odniesienia rolę Uniwersytetu w Oksfordzie w doświadczeniu osób badanych. Założyłem, że za pośrednictwem analizy indywidualnych doświadczeń absolwentów mogę rozpoznać niezbędne elementy, które wspierały ich procesy socjalizacji, kształtowania tożsamości, budowania sieci powiązań czy ścieżki zawodowej.

Warto zacząć od tego, iż Oksford ucieleśnia tradycyjny ideał elitarnej instytucji, którą znamionuje bliska relacja nauczyciel–student, a którą zapewnia system kolejalny. Uniwersytet ten stanowi model doskonałości, ponieważ utrzymuje wysoką aktywność badawczą, a zarazem ponadprzeciętne wyniki ewaluacji nauczania. Jego elitarny charakter jest niezaprzeczalny, a uzyskany dyplom staje się dla absolwenta przepustką do prestiżowych stanowisk. Uniwersytet w Oksfordzie w roku 2025 w rankingu the Times Higher Education zajął pozycję numer 1, z kolei w rankingu QS World University Rankings – pozycję numer 3.

Korzyści zawodowe wynikające z uczęszczania do elitarnych uniwersytetów są od dawna dobrze znane. Dowiedziono, że w Wielkiej Brytanii zajmowanie wysokich stanowisk zawodowych jest skorelowane z ukończeniem szczególnie prestiżowych szkół średnich i uniwersytetów¹. Angielskie uniwersytety z jednej strony są uwarunkowane wymogami politycznymi co do poziomu opłat i samofinansowania, z drugiej zaś oczekuje się od nich, by działały na rzecz promowania mobilności społecznej i równości szans². Jak podkreśla

¹ P. Wakeling, M. Savage (2015), *Entry to elite positions and the stratification of higher education in Britain*, „Sociological Review”, 63(2), s. 300, <https://doi.org/10.1111/1467-954X.1228>

² M. Bowl, J. Hughes (2016), *Fair access and fee setting in English universities: What do institutional statements suggest about university strategies in a stratified quasi-market?*, „Studies in Higher Education”, 41(2), s. 286, <https://doi.org/10.1080/03075079.2014.927846>

Gromkowska-Melosik³, socjalizacja i kształcenie w elitarnych uniwersytetach mają charakter stratyfikacyjny. Oznacza to, że uczelnie te są przeznaczone dla ludzi mających aspiracje do elity i wysokich pozycji społecznych. Absolwent takiej uczelni to osoba, która potrafi łączyć swoje wielkie ideały z *realpolitik*, ma poczucie własnej wartości i wyższości, zarazem musi być gotowy do pracy zespołowej i zdolny do zdobywania, poszerzania wiedzy oraz przystosowania się do wymagań rynku pracy⁴. To również pokazuje, że elitarne uczelnie kształcą ludzi, którzy nie tylko posiadają wiedzę, ale też potrafią ją wykorzystać na rzecz rozwoju społeczeństwa i świata. Stanowią jednocześnie platformę do nawiązywania kontaktów oraz wzbogacenia kulturowego poprzez ekspozycję na różnorodne perspektywy, idee i doświadczenia. Zauważyć tutaj można, że ich funkcja socjalizacyjna reprodukuje kulturowe, społeczne i ekonomiczne wartości⁵, które pomagają utrzymać istniejący porządek społeczny przez przygotowanie kolejnych pokoleń do pełnienia ról w ramach tego porządku. Sam proces socjalizacji można dostrzec w sposobie, w jaki uniwersytety kształtują społeczną i kulturową tożsamość swoich studentów oraz wzmacniają poczucie przynależności do grup uprzywilejowanych, co z jednej strony pomaga utrzymać *status quo* i zapewnia mobilność społeczną, a z drugiej może generować nierówności społeczne i ekonomiczne⁶. Choć dostęp do tych instytucji jest ograniczony, ci, którzy mogą do nich uczęszczać, często pochodzą z uprzywilejowanych środowisk, jednak sytuacja ta na przestrzeni ostatnich lat ulega zmianie.

Struktura pracy habilitacyjnej

Zgodnie z tytułem, książka dzieli się na dwie części. W pierwszej z nich znajdują się rozważania na temat teoretycznych i historycznych kontekstów elitarnego szkolnictwa wyższego w Anglii. Główny kontekst dla tych rozważań tworzą kategorie, do których odwołuję się w podtytule książki: socjalizacja, selekcja i sukces społeczny. Te trzy zjawiska są nie tylko kluczem do zrozumienia funkcjonowania Uniwersytetu w Oksfordzie, ale także tego, jak instytucja ta wpływa na kształtowanie elit społecznych, gospodarczych i politycznych. Druga

³ A. Gromkowska-Melosik (2015), *Elitarne szkolnictwo średnie*, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, <https://doi.org/10.14746/kse.2015.2.15>

⁴ P. J. Finn (2012), *Preparing for power in elite boarding schools and in working-class schools*, "Theory Into Practice", 51, s. 58, <https://doi.org/10.1080/00405841.2012.636339>

⁵ R. Collins (2019), *The credential society. An historical sociology of education and stratification*, Columbia University Press, s. 41.

⁶ M. L. Stevens (2007), *Creating a class. College admissions and the education of elites*, Harvard University Press, <https://doi.org/10.4159/9780674044036>

część książki prezentuje badania przeprowadzone na grupie absolwentów Uniwersytetu w Oksfordzie i wynikające z tych badań wnioski.

W pierwszym rozdziale staram się nakreślić historię Uniwersytetu w Oksfordzie, co okazało się dużym wyzwaniem, gdyż, jedną z wielu trudności związanych z opisem historycznym funkcjonowania uniwersytetów jest nie tyle szerokość tematu, który należy poruszyć, ile wielość wątków, ściśle z sobą powiązanych, do których należy się odnieść. Historia Uniwersytetu w Oksfordzie jest znakomicie udokumentowana w porównaniu z innymi ośrodkami. Istnieje ogromna liczba prac poświęconych tej tematyce. W związku z tym charakterystyka Uniwersytetu w Oksfordzie została przeze mnie przygotowana według etapów jego rozwoju zaproponowanych przez Laurence'a Brocklissa⁷ i przyjęła następującą strukturę: 1. Uniwersytet średniowieczny: ok.1100–1534; 2. Uniwersytet anglikański: 1534–1845; 3. Oksford w epoce imperium: 1845–1945; 4. Oksford współcześnie 1945–2023. Już samo wyodrębnienie tylu okresów wskazuje na to, że historia tegoż uniwersytetu jest wielowiekowa, bogata, barwna, a tym samym przesycona wieloma mitami i legendami. Podczas opisu tej historii uświadomiłem sobie, że wiele osób zdaje się nieświadomie akceptować pewne mity, które są tak splecione z prawdziwą historią Oksfordu, powielaną w literaturze przez całe stulecia, że bez starannej analizy niemożliwe jest stwierdzenie, co jest prawdą, a co legendą⁸. Chociaż, jak przyznają niektórzy historycy zajmujący się tym zagadnieniem, pewne mity, tj. zdarzenia niepotwierdzone dowodami, powinny być ogólnie akceptowane chociażby na tej podstawie, iż wkład w ich powielanie wniosło wielu pisarzy i uczonych należących do danego pokolenia. Mam świadomość, biorąc pod uwagę przywołane fakty, że rozdział ten nie wyczerpuje całego zakresu tematycznego. Treść tego rozdziału została konsultowana fargmentami z prof. Kenem Mayhew⁹, historykiem z Uniwersytetu w Oksfordzie.

W rozdziale drugim skupiam się na problematyce dynamiki dostępu do elitarnych koledży w Anglii, odnosząc się do stratyfikacji społecznej, reprodukcji i idei merytokracji oraz dysproporcji płciowych w uczelniach Oksford oraz Cambridge. Należy zwrócić uwagę na fakt, że kobiety dość późno zyskały dostęp do Oksfordu, bo dopiero w latach 20. XX wieku. Dynamika dostępu do elitarnego systemu edukacji w Anglii obejmuje wiele czynników, takich

⁷ L. W. B. Brockliss (2016), *The University of Oxford: A history*, Oxford University Press, s. 334, <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199243563.001.0001>

⁸ Por. J. Parker (1885), *The early history of Oxford, 727–1100*, Oxford Historical Society at the Clarendon Press, s. 1.

⁹ Obecne badania prof. Mayhew dotyczą głównie sześciu obszarów: przejścia z edukacji na rynek pracy; ekonomii szkoleń w miejscu pracy; ekonomii szkolnictwa wyższego; nisko płatnej pracy w Wielkiej Brytanii i Europie; rynku pracy jako modelu społecznego; nierówności, ze szczególnym naciskiem na nierówności regionalne.

jak status społeczno-ekonomiczny, pochodzenie etniczne, wykształcenie i płeć. W ciągu ostatnich 10 lat nastąpił wzrost liczby studentów o zróżnicowanym pochodzeniu społeczno-kulturowym w elitarnych uniwersytetach Anglii. W ostatnich latach Uniwersytet w Oksfordzie podjął znaczące działania mające na celu opracowanie strategii i inicjatyw, które zwiększą liczbę perspektywicznych studentów podyplomowych z grup niedostatecznie reprezentowanych i defaworyzowanych w Uniwersytecie Oksfordzkim. Zauważyć można, że obraz stratyfikacji strukturalnej w szkolnictwie wyższym uległ zmianom. Nastąpiło widoczne przekierowanie ze stratyfikacji pod względem przepływu osób „do” i „z” uczelni na takie kwestie, jak różne poziomy zasobów, prestiż i status między różnymi instytucjami¹⁰.

Rozdział trzeci pozwala prześledzić kształtowanie się tożsamości studentów elitarnych koledży. Odnosi się on do socjalizacji oraz personalizacji edukacji z pomocą systemu tutorialnego. Rozdział czwarty dotyczy roli elitarnych uniwersytetów w reprodukcji społeczno-kulturowej, tj. kryteriów elitarności w ujęciu ogólnym, jak również antycypacji sukcesu¹¹. Uczęszczanie do elitarnego uniwersytetu może być jednym z najbardziej znaczących doświadczeń człowieka, gdyż zapewnia kluczowe możliwości osobistego rozwoju, wzrostu mobilności społecznej i zaangażowania obywatelskiego.

Część druga książki składa się z 11 rozdziałów odzwierciedlających zagadnienia wynikające z wyodrębnionych kodów pojawiających się w procesie analizy zebranego materiału empirycznego. W tym zestawieniu jeden z rozdziałów prezentuje metodologiczne podstawy badań własnych.

4.1.1. Założenia metodologiczne badań własnych

Prezentowane badania mają charakter jakościowy i nawiązują do założeń konstrukttywizmu społecznego, a tym samym operują wyjaśnieniami idiograficznymi¹². Podejście takie wynika z eksploracyjnego charakteru badań, tj. dążenia do uchwycenia sposobu, w jaki absolwenci Oksfordu rozumieją i interpretują społeczną rzeczywistość, w której żyją. Główny problem badawczy został sformułowany w postaci pytania: **Jak absolwenci postrzegają społeczne funkcje elitarnego Uniwersytetu Oksfordzkiego?**

Pytania szczegółowe:

¹⁰ D. Zarifa, S. Davies (2018), *Structural stratification in higher education and the university origins of political leaders in eight countries*, „Sociological Forum”, 33, s. 976, <https://ezproxy-prd.bodleian.ox.ac.uk:2102/10.1111/socf.12467>; <https://doi.org/10.1111/socf.12467>

¹¹ D. Brennan, F. Timmins (2012), *Changing institutional identities of the student nurse*, „Nurse Education Today”, 32, s. 747, <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2012.05.021>

¹² T. Malim, A. Birch, A. Wadeley (1994), *Wprowadzenie do psychologii*, tłum. J. Bobryk, J. Suchecki, Wydawnictwo Naukowe PWN.

1. Jak absolwenci postrzegają zjawisko elitarności w edukacji na poziomie uniwersytetu (oraz związaną z nim funkcję selekcyjną)?

2. Jakie znacznie absolwenci przypisują elitarnemu Uniwersytetowi Oksfordzkiemu w kontekście swojego indywidualnego rozwoju oraz kariery społeczno-zawodowej?

Moje badania zostały zrealizowane metodą studium przypadku. Trudno określić ją jako pojedynczą, spójną formę badań – jest to raczej *podejście*, któremu można nadać wiele różnych ram teoretycznych. Niektóre wywodzą się z nauk społecznych, w których nacisk kładzie się na interakcje społeczne i społeczne konstruowanie znaczenia *in situ* (w miejscu). Inne wywodzą się z modeli medycznych, a nawet kryminologicznych, gdzie akcentuje się rolę obiektywnego obserwatora¹³. Warto jednak zwrócić uwagę na subiektywny wymiar analiz prowadzonych w paradygmacie inetrpretatywnym.

W badaniach nad elitami społecznymi zaleca się stosowanie doboru celowego¹⁴, co też miało miejsce w tym przypadku. Zgodnie z zaleceniami prezentowanymi w literaturze metodologicznej, kontakt nawiązywałem wielorako: za pomocą e-maila; telefonicznie łącząc się z biurem potencjalnego rozmówcy, aby wyjaśnić założenia projektu i poprosić o wywiad, za pomocą mediów społecznościowych oraz sieci absolwentów¹⁵. Łącznie wysłałem zaproszenie do ok. 270 osób, z czego chęć udziału w badaniu wyraziło 40 osób, a 10 w ogóle nie odpowiedziało na moje zapytanie o termin, czas i miejsce wywiadu. Ostateczna próba badawcza stanowiła 30 absolwentów.

Badania zostały przeprowadzone z wykorzystaniem indywidualnego, częściowo ustrukturyzowanego wywiadu pogłębionego, w którego trakcie dążyłem do zrozumienia doświadczeń i sposobu myślenia uczestników badania. Wywiady okazały się dużym wyzwaniem. Potwierdziło się to, o czym pisał Robert Mikecz, że „wywiady z elitami często przynoszą więcej problemów metodologicznych w porównaniu z innymi grupami respondentów”¹⁶. Okazało się, że pozyskanie wiedzy na temat osobistych doświadczeń absolwentów jest trudne, a zdobycie zaufania i zbudowanie z nimi relacji jeszcze bardziej wymagające.

¹³Sh. Stark, H. Torrance (2005), *Case study*, in: *Research methodes in social sciences*, eds. B. Somekh, C. Lewin, Sage Publications, s. 33.

¹⁴M. López (2022), *The effect of sampling mode on response rate and bias in elite surveys*, “Quality and Quantity”, s. 1308, <https://doi.org/10.1007/s11135-022-01406-9>

¹⁵R. Mikecz (2012), *Interviewing elites: Addressing methodological issues*, “Qualitative Inquiry”, 18(6), s. 486, <https://doi.org/10.1177/1077800412442818>

¹⁶Ibidem.

Podstawowym warunkiem doboru respondentów do badania było posiadanie dyplomu sygnowanego przez Uniwersytet Oksfordzki przynajmniej na poziomie studiów licencjackich. Dodatkowym warunkiem było uzyskanie dyplomu najpóźniej w 2010 roku. Założyłem, że 10-letni dystans czasowy pozwoli na refleksję uczestników badaniach dotyczącą badanego zagadnienia, tym samym wiek absolwentów wahał się między 30. a 65. rokiem życia, co stanowi okres określany jako środkowa dorosłość. W tym kontekście można odwołać się do autorów z obszaru psychologii rozwojowej, a w szczególności problemu biegu ludzkiego życia (ang. *life span theory*).

Dane analizowałem z użyciem analizy tematycznej, identyfikując i kategoryzując wzorce z danych. Analiza tematyczna obejmowała sześć etapów analitycznych, począwszy od zapoznania się z danymi, wygenerowania wstępnego kodowania, opracowania tematów, przeglądu tematów, zdefiniowania tematów i napisania ostatecznej analizy¹⁷. Uzyskany materiał empiryczny nie upoważnia do żadnych generalizacji. Wszystkie moje analizy i interpretacje odnoszą się wyłącznie do grupy absolwentów i absolwentek Oksfordu, którzy udzielili mi wywiadu.

4.1.2. Wybrane wyniki i wnioski

Wyniki sugerują, że wśród absolwentów istnieje świadomość elitarności Oksfordu i uzyskanego dyplomu, ale nie jest ona jednoznaczna. Większość moich rozmówców zdaje sobie sprawę z tego, że dostęp do Oksfordu opiera się głównie na zdolnościach akademickich i osiągnięciach, co do pewnego stopnia neutralizuje inne kryteria selekcji, takie jak pochodzenie społeczne czy status materialny. To wskazuje na funkcjonowanie zasad merytokracji, ale podziały na podstawie pochodzenia i statusu materialnego wciąż są zauważalne. Analizy wypowiedzi absolwentów sugerują, że te podziały nie są tylko kwestią wyobrażeń, ale mają rzeczywiste implikacje społeczne. Osoby z wyższych warstw społecznych często korzystały ze swojego pobytu w Oksfordzie do zacieśniania więzi w ramach swoich już istniejących sieci społecznych.

Badania ukazały dwojakie rozumienie pojęcia elity, tj. rozróżnienie na *elity stare* (arystokratyczne pochodzenie) i *elity nowe* (zajmowanie prestiżowych stanowisk i wysoki status finansowy/materialny). Absolwenci Oksfordu niejednoznacznie identyfikują się jako część elity, co może wynikać z różnych definicji tego terminu – a jeśli już to czynią, to raczej

¹⁷ V. Braun, V. Clarke (2006), *Using thematic analysis in psychology*, "Qualitative Research in Psychology", 3(2), s. 89, <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

wpisują się w kategorię *nowej elity*. To różnorodne pojmowanie elity pokazuje, że nawet wśród tak jednorodnej grupy, jak absolwenci Oksfordu, zjawisko elitarności jest wielowymiarowe i niejednoznaczne. W analizowanych wypowiedziach pojawia się również pojęcie *wrażenia społecznego*, co świadczy o tym, iż badani są świadomi społecznych konotacji związanych z ich wykształceniem i doświadczeniem. Dyplom Oksfordu może generować zarówno pozytywne, jak i negatywne reakcje ze strony społeczeństwa, co ma znaczenie dla tego, jak badani potrzegają swoje miejsce w hierarchii społecznej.

Absolwenci są świadomi prestiżu i możliwości, jakie daje dyplom Oksfordu. Rozumieją, że stanowi on pewien kapitał społeczny i zawodowy, który otwiera przed nimi różne ścieżki kariery i życia społecznego. Ta świadomość niewątpliwie potęguje presję związaną z wykorzystaniem tego dyplomu w sposób efektywny, co staje się zindywidualizowaną odpowiedzialnością absolwenta.

W kontekście zadań, jakie powinna wypełnić edukacja, absolwenci wyrażają różnorodne opinie. Z jednej strony, istnieje grupa osób, która uważa, że edukacja wyższa powinna pełnić funkcję selektywną, kreującą elity intelektualne i zawodowe. Argumentują oni, że instytucje tak prestiżowe, jak Oksford, powinny być zarezerwowane dla osób wybitnie uzdolnionych. Z drugiej strony, jest grupa, która prezentuje bardziej liberalne podejście. Ci absolwenci wskazują, że dostęp do edukacji powinien być bardziej demokratyczny, a ostateczne spożytkowanie profitów z dyplomu jest sprawą indywidualną. Interesujący jest też podział opinii na temat założeń różnych poziomów edukacji. Niektórzy respondenci argumentują, że podczas gdy edukacja podstawowa powinna być dostępna dla wszystkich i mieć charakter wyrównujący, edukacja średnia i wyższa powinny być bardziej selektywne.

Analizując materiał empiryczny, można zaobserwować, że wielu absolwentów uważa, iż studia na Uniwersytecie Oksfordzkim miały kluczowe znaczenie dla ich indywidualnej trajektorii życiowej w aspekcie zarówno osobistego rozwoju, jak i kariery zawodowej. Rozmówcy podkreślali, że Oksford stawia na rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia, zdobywanie wiedzy interdyscyplinarnej i kształtowanie kompetencji międzykulturowych. Te aspekty przyczyniają się do rozwoju osobistego absolwentów, przygotowując ich do skutecznego działania w zglobalizowanym świecie. Uzyskany dyplom bywa postrzegany jako „bilet” do prestiżowej kariery. Absolwenci często są preferowani przez międzynarodowe korporacje, instytucje finansowe czy organizacje non-profit. Ponadto, posiadanie dyplomu tak renomowanej uczelni może otwierać drzwi do sieci kontaktów, które są nieocenione w kontekście rozwoju kariery. Można więc stwierdzić, że dla wielu absolwentów doświadczenie studiowania miało decydujący wpływ na kształtowanie ich tożsamości oraz ścieżki zawodowej.

Dyplom tej uczelni jest nie tylko dowodem na zdobycie solidnej wiedzy, lecz także symbolem przynależności do globalnej elity intelektualnej.

Dyplom ma ogromne znaczenie w procesie rekrutacji na obrane stanowiska zawodowe. Dyplom tej uczelni jest dla wielu firm swoistym emblematem wartości, który pozwala na szybką ocenę kandydata. Prestiż Oksfordu wynika nie tylko z długiej historii uczelni, ale przede wszystkim z wysokiego poziomu nauczania i rygoru akademickiego, co pozwala nazwać go *Megatopes*¹⁸. Daje to pewność, że absolwenci tych uniwersytetów mają solidne kwalifikacje oraz cechy takie, jak sumienność czy gotowość do ciężkiej pracy, a też pewne cechy charakteru doceniane przez pracodawców. Jednocześnie absolwenci podkreślali, iż istnieje potrzeba zwiększenia świadomości wśród pracodawców o istniejących dysproporcjach między studentami prestiżowych uczelni, aby unikać utrwalania nierówności na rynku pracy. Niektóre firmy powinny rozważyć bardziej zróżnicowane metody selekcji kandydatów, aby nie polegać wyłącznie na prestiżu uczelni jako głównym kryterium.

Wyniki badań ukazują, że rola studiów w karierze absolwentów przekracza granice czysto akademickiego wykształcenia. Absolwenci wskazywali, że czas spędzony na uczelni miał kluczowe znaczenie w kształtowaniu ich charakteru i tożsamości. Dla wielu z nich stanowiło to okazję do głębokiej introspekcji i samodoskonalenia. Jednym z najsilniej podkreślanych aspektów był fakt, że studia nauczyły ich pokory. Może to wynikać z konfrontacji z wiedzą, osiągnięciami innych studentów oraz samą historią i tradycją uczelni.

Kolejnym ważnym elementem podkreślanym w wywiadach było to, że studia stwarzały przestrzeń, w której badani mogli rozwijać takie zdolności, jak: przywództwo, analityka, organizacja czy komunikacja. Co więcej, uczelnia ta pobudzała ich do aktywności społecznej i przedsiębiorczości. Studia zbudowały w absolwentach poczucie pewności siebie, zwłaszcza w sferze intelektualnej. Tożsamość jako kluczowy element rozwoju człowieka była również mocno podkreślana w wypowiedziach absolwentów. W kontekście tożsamości można było zauważyć pewną zależność w zakresie integracji Ja oraz tożsamości akademickiej absolwentów Oksfordu. Absolwent wchodząc, jako student, w struktury Oksfordu, był bardzo młodą osobą, której osobowość jeszcze się kształtowała. Sam system kształcenia w Oksfordzie opiera się na zasadach łączenia nauki z miejscem zamieszkania. Przez kilka lat przebywali oni w dość

¹⁸ Uniwersytet w Oksfordzie można uznać za *megatope*. Pojęcie to wprowadzili Alberta Zieglera oraz Heidruna Stoeger. Jak podają autorzy, *mega* to przedrostek często używany w taksonomii, oznaczający 'bardzo dobry, bardzo duży'. Z kolei greckie słowo *topos* oznacza 'przestrzeń lub miejsce'. *Megatopes* są zatem przestrzeniami o wyjątkowo wysokiej koncentracji zasobów edukacyjnych, których właściwe wykorzystanie umożliwia jednostkom uzdolnionym efektywne uczenie się i rozwijanie swoich talentów. *Megatopes* różnią się tym samym od innych miejsc, które mniej skutecznie ułatwiają naukę i rozwój talentów.

hermetycznym środowisku, wymagającym osobistego zaangażowania się w specyficzną formę uczenia się. Intensywne wspólne spędzanie czasu z tutorami, wykładowcami oraz podobnie zaangażowanymi studentami przypominało tym samym funkcjonowanie w systemie zamkniętym, a to wspierało wzmacnianie – w sferze tożsamości i osobowości badanych – wartości i zasad przyjętych w tym systemie. Oksford zapewniał im jednak wiele możliwości własnego rozwoju (aczkolwiek w ramach obowiązujących w tym miejscu reguł). Zasady, jakimi kieruje się – w opinii absolwentów – uniwersytet jako instytucja to przede wszystkim przywiązanie do tradycyjnych wartości i dbanie o doskonałość naukową, ale także konieczność odpowiadania na wyzwania współczesności, takie jak np. zapotrzebowania ekonomiczne, utrzymanie pozycji w rankingach uczelni czy próba sprostania regułom sprawiedliwości społecznej, co przekłada się na szukanie kompromisu pomiędzy merytokratycznym a demokratycznym podejściem do funkcjonowania uczelni. Badania ukazały, że dopóki student pozostaje w murach uniwersytetu, może stawać się częścią społeczności uniwersyteckiej, budując własny obraz siebie w interakcji z bogactwem wartości oferowanych w tym miejscu, z których może korzystać. Tożsamość akademicka, a nierzadko także poczucie przynależności do elitarnego grona, staje się ważnym elementem własnej osobowości.

Z kolei po zakończeniu studiów i po opuszczeniu Oksfordu absolwenci musieli ponownie dokonać wysiłku adaptacji do nowych dla siebie warunków rządzących się zupełnie innymi zasadami niż elitarny uniwersytet z tradycjami. W wypowiedziach absolwentów pojawiały się informacje na temat dwóch ścieżek, tj. dezintegracji i integracji Ja oraz tożsamości akademickiej. Pierwsza ścieżka to ścieżka dezintegracji własnej tożsamości po zakończeniu studiów, a druga – to ścieżka integracji Ja z tożsamością akademicką. W przypadku ścieżki zdezintegrowanej tożsamości absolwenci będąc studentami, dostosowywali się do oczekiwanych w uniwersytecie wartości i zasad. Dopóki pozostawali w tym systemie, dopóty czerpali z niego profity i dobrze się w nim w większości czuli. Poczucie przynależności do grona wyjątkowych ludzi i/lub możliwość realizowania wyjątkowej ścieżki własnego rozwoju było niewątpliwą gratyfikacją dla nich jako studentów. Po zakończeniu studiów i po opuszczeniu tego elitarnego „systemu zamkniętego” absolwenci musieli zderzyć się z rzeczywistością, która nierzadko opierała się na zupełnie innych zasadach i oczekiwaniach niż działało się to w Oksfordzie. Absolwenci nie mają już tak silnych i bezpośrednich kontaktów z akademikami i absolwentami, w pozaakademickiej rzeczywistości bowiem przestawały działać jasne zasady pozwalające odnieść sukces w uniwersytecie (ale niekoniecznie poza nim). na podstawie zaprezentowanych danych zauważyć można, że na ścieżce integracji Ja z tożsamością akademicką absolwenci jako studenci korzystają z bazy zasobów uniwersytetu,

integrując je z własną tożsamością, a interakcja ta przekłada się na zbudowanie nowej jakości w obszarze własnego Ja. Absolwenci, którzy wchodzili na tę ścieżkę, to przede wszystkim osoby o dużym wglądzie w samych siebie, otwarte na doświadczenie. W przypadku tej grupy absolwentów, po zakończeniu studiów, częściej zwracali oni uwagę na to, że pobyt w elitarnej uczelni pozwolił im zbudować większe poczucie własnej skuteczności, stabilny zbiór wartości i umiejętność zawiązywania relacji z innymi ludźmi, a sama tożsamość akademicka ewoluowała w kreatywność i poczucie sensu.

Analizując materiał empiryczny, można zaobserwować, że wielu absolwentów uważa, iż studia na Uniwersytecie Oksfordzkim miały kluczowe znaczenie dla ich indywidualnej trajektorii życiowej w aspekcie zarówno osobistego rozwoju, jak i kariery zawodowej. Jak można zauważyć dzięki analizie danych, rodzina, tak jak szkoła, odgrywa istotną rolę w procesie podejmowania decyzji dotyczących wyboru uczelni. Absolwenci wskazywali na kluczową rolę zaangażowania rodziców w edukację. Podkreślali różne aspekty: wielu z nich odczuło wsparcie emocjonalne i konkretną pomoc w wyborze odpowiedniej uczelni, a niektórzy uznali, że ich rodzice kierowali ich w stronę studiów na prestiżowych uczelniach, takich jak Uniwersytet Oksfordzki. W innych przypadkach rodzina była bardziej pragmatyczna, skłaniając ich do wyboru uczelni o dobrej marce, co przyniesie korzyści zawodowe w przyszłości. Wypowiedzi respondentów dają również duży wgląd w funkcje stratyfikacyjne, jakie pełni edukacja w kontekście rodzinnych osiągnięć i środowiska społecznego. Edukacja ich zdaniem stanowi istotny aspekt stratyfikacji społecznej, kształtując pozycję społeczną jednostki oraz jej możliwości zawodowe i ekonomiczne. Szczególną rolę odgrywają doświadczenia i osiągnięcia rodzinne w kształtowaniu podejścia do edukacji i wyboru uczelni. Dla wielu z nich studia w Oksfordzie stały się przełomowym momentem w definiowaniu samych siebie, dając im szansę, by spojrzeć na siebie na nowo.

Na podstawie przeprowadzonych badań, można stwierdzić, że studia na Uniwersytecie w Oksfordzie nie ograniczają się jedynie do edukacji akademickiej. Mają one za zadanie kształtowanie osobowości/tożsamości studentów w sposób holistyczny i pozwalają na skupienie się także na rozwoju intelektualnym, co przekłada się w dużej mierze na ich sukces zawodowy.

Monografia, którą uznałem za główne osiągnięcie naukowe, jest próbą stworzenia kompendium wiedzy historycznej i współczesnej o Uniwersytecie w Oksfordzie. Może być

także cennym źródłem informacji dla uczniów planujących podjęcie na nim studiów ukazującym wyzwania i szanse, jakich mogą doświadczyć, jak również dla nauczycieli, którzy są niezbędnymi aktorami w procesie rekrutacji.

Przeprowadzone badania można określić jako unikatowe z tego powodu, że podczas pisania monografii okazało się, iż brakuje badań prowadzonych wśród absolwentów elitarnych uniwersytetów, w tym Oksfordu. Większość badań ukazuje te uniwersytety z punktu widzenia studenta oraz pracownika naukowego, a nie absolwenta – szczególnie w nurcie zwanym biegiem ludzkiego życia (ang. *life span theory*). Tym samym można stwierdzić, że osiągnięcie to stanowi istotny wkład w pole problemowe zarówno w Polsce, jak i poza granicami kraju.

4.2. Kluczowe obszary rozwoju naukowego

Wskazane główne osiągnięcie naukowe jest efektem 12-letniego pobytu w Oksfordzie (Anglia) i zatrudnienia (w różnych rolach) na Uniwersytecie Oksfordzkim w Oriel College, które to etapy odegrały znaczącą rolę w rozwoju moich zainteresowań naukowo-badawczych. Moja praca magisterska oraz doktorska miały charakter porównawczy. Prowadzone w Anglii badania empiryczne w paradygmacie jakościowym opierały się na trzech kluczowych dla mnie filarach, istotnych dla zachowania rzetelności, wiarygodności i jakości mojego badania¹⁹:

1. *Znajomość języka i kontekstu obszaru badawczego*: pozwoliło mi to na rozumienie subtelności kulturowych, niuansów komunikacyjnych i wyrażen językowych używanych przez respondentów, oraz na ich interpretację w odpowiednim kontekście kulturowym;
2. *Doświadczenie w środowisku badawczym*: mieszkałem i pracowałem w Oksfordzie przez długi okres (12 lat), co stanowiło cenny kapitał i źródło doświadczenia. To pozwoliło mi na głębsze zanurzenie się w środowisko uniwersyteckie, zrozumienie jego specyfiki oraz relacji między kulturą akademicką a studentami i absolwentami. Bycie częścią tego środowiska pozwoliło mi na wychwycenie ukrytych sensów, co było kluczowe dla interpretacji zebranych danych. Moim ważnym odkryciem, podobnie jak u Mikecza, było to, że moja pozycja jako badacza jest płynna i nie polega całkowicie

¹⁹ G. Z. F., Bereday (1967), *Reflections on comparative methodology in education*, 1964–1966, “Comparative Education”, 3(3), s. 170. <https://doi.org/10.1080/0305006670030304>

na dychotomii *insider/outsider*²⁰, ale łączy się z podejściem dialektycznym, które pozwala zachować złożoność podobieństw i różnic.

3. *Zrozumienie przekazu kulturowego*: istotne było dla mnie to, aby przekaz kulturowy respondentów (szczególnie kontekstu angielskiego) był właściwie rozumiany i zinterpretowany. Odnosząc się do teorii George'a Z. F. Beredaya²¹, oznaczało to świadomość znaczenia kontekstu kulturowego oraz konieczność wnikliwej analizy odniesień kulturowych zawartych w wypowiedziach osób badanych. To pozwalało na wydobywanie głębszych warstw znaczeń, które mogły mieć istotne implikacje dla badań.

W mojej biografii naukowej zaistniały cztery, przenikające się z sobą, główne nurty badawcze, co jest widoczne w moich publikacjach. Poniżej opiszę je, wskazując adekwatne tytuły i działalność o charakterze naukowo-badawczym, która stanowi ich egzemplifikację. Jednocześnie chciałbym podkreślić, że obrazują one spiralny rozwój moich zainteresowań badawczych.

Pierwszy obszar badawczy dotyczy problematyki zdolności w różnych kontekstach, w przestrzeni zarówno szkolnej, jak i akademickiej

Począwszy od lat siedemdziesiątych XX wieku na świecie obserwuje się systematyczny wzrost zainteresowania problematyką kształcenia i wykorzystywania potencjału jednostek wybitnie utalentoanych, tym samym wiele krajów starało się i stara uporządkować kwestie związane z kształceniem uczniów zdolnych. Wobec niedostatku rozwiązań oświatowych w tym obszarze chciałem przyjrzeć się, jak Anglia i Polska radzą sobie w tej kwestii.

Mój sposób myślenia o zdolnościach oparty jest w dużej mierze na Zróżnicowanym Modelu Uzdolnień Roberta Gagné. Model wszechstronnie ujmuje stan badań nad naturą i znaczeniem zdolności, obejmując zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne czynniki środowiskowe, społeczne i kulturowe. Gagné w swojej koncepcji wyróżnił trzy główne składniki, czyli: (1) cztery domeny uzdolnienia – intelektualną, kreatywną, społeczno-afektywną, sensomotoryczną; (2) pięć obszarów talentu – akademicki, techniczny, artystyczny, interpersonalny, sportowy; oraz (3) tzw. katalizatory o dwóch ogólnych typach: katalizatory interpersonalne (np. motywacja, ciekawość, autonomia, wytrwałość) oraz katalizatory

²⁰ A. Gromkowska-Melosik A. (2021), *Cross-cultural research: Insider/outsider dichotomy reconsidered*, „Przegląd Badań Edukacyjnych”, s. 207.

²¹ G. Z. F. Bereday (1967), *Reflections on comparative methodology in education...*, s. 182.

środowiskowe (np. rodzina i rodzice, rodzeństwo, rówieśnicy, nauczyciele i szkoła). Na tej podstawie wykrystalizowało się najważniejsze dla mnie, choć nie inicjalne w kontekście chronologicznym, pole problemowe moich zainteresowań badawczych: funkcjonowanie uczniów zdolnych w przestrzeni szkolnej.

W ramach tego obszaru powstały liczne artykuły naukowe, zarówno autorskie, jak i współautorskie²², oraz rozdziały w monografiach zbiorowych, oparte na badaniach empirycznych oraz na systematycznym przeglądzie literatury z wykorzystaniem metody PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses).

Pierwszym tekstem w ramach omawianego obszaru – napisanym jeszcze podczas studiów doktorskich – jest współautorski (wraz z moją ówczesną promotorką doktoratu) rozdział: B. Dyrda, M. K. Gierczyk (2013). *Indywidualizacja pracy z uczniem uzdolnionym matematycznie: przykłady dobrej praktyki w szkolnictwie brytyjskim* w monografii pod redakcją A. Kalinowskiej *Wczesnoszkolna edukacja matematyczna ograniczenia i ich przełamywanie* (s. 183–191, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego). W rozdziale tym opierając się na doświadczeniach brytyjskich, wskazaliśmy na kilka skutecznych „złotych zasad”, które mogą odnosić się do potrzeb edukacyjnych zarówno uczniów zdolnych i utalentowanych przejawiających chęć szybszego i głębszego uczenia się, jak i pozostałej części szkolnej społeczności na poziomie środowiska, potrzeb intelektualnych i społecznych.

Kolejny autorski tekst jest efektem skupienia się na kwestii związanej z populacją dzieci uzdolnionych i młodzieży uzdolnionej oraz kwestii równości płci w systemie szkół publicznych w Stanach Zjednoczonych: M. Gierczyk (2016). *Gifted education in the light of gender issue* (“Journal of Gender and Power”).

Następny artykuł związany z omawianym obszarem odnosi się do wkładu utalentowanych osób i nonkonformistycznych zachowań w moralność w sferze publicznej. Zainteresowanie tą tematyką wynikało z mojej pracy na Uniwersytecie w Birmingham. Warto

²² Większość moich prac jest współautorska – są one wynikiem współpracy w międzynarodowych zespołach, która stanowi istotny element współczesnego uprawiania nauki. Są one również efektem wielu doświadczeń, które mogłem zdobywać podczas odbytych staży naukowych i zatrudnienia na Uniwersytecie w Birmingham (Anglia). Artykuły współautorskie są kluczowe dla rozwoju naukowego sieci badaczy. Dodatkowo rezultatem współpracy jest dywersyfikacja umiejętności i perspektyw: współpraca między naukowcami o różnych specjalizacjach i umiejętnościach umożliwia podejmowanie interdyscyplinarnych wyzwań badawczych, które mogą wymagać wiedzy z różnych dziedzin. Ponadto przyczynia się ona do rozwoju profesjonalnego i tworzenia sieci powiązań. Współpraca z innymi ekspertami to również doskonała okazja do rozwijania własnych umiejętności i budowania sieci kontaktów zawodowych i naukowych. Może to prowadzić do kolejnych projektów badawczych oraz zwiększać widoczność naukowca w społeczności akademickiej. W końcu sprzyja ona uzupełnianiu luki kompetencyjnej: w wielu dziedzinach nauki nie jest możliwe posiadanie pełnej wiedzy w każdym aspekcie badanego tematu. Współautorzy mogą uzupełniać swoje kompetencje, zapewniając kompleksowe i szczegółowe badanie problemu z różnych punktów widzenia.

podkreślić, że nonkonformiści (pozytywni) są istotnym zasobem każdej społeczności, ale nie są pozytywnie odbierani szczególnie w przestrzeni szkoły. Jednostki utalentowane i zachowania nonkonformistyczne, zgodnie z poglądami Roberta K. Mertona²³, mogą być postrzegane jako element tworzenia „nowego porządku” w sferze publicznej: M. K. Gierczyk (2018). *The contribution of gifted individuals and nonconformist behaviours to virtues in the public sphere* („Studia Edukacyjne”). Badania te zostały przeprowadzone za pomocą współautorskiej adaptacji do warunków anglojęzycznych Kwestionariusza Twórczego Zachowania KANH III²⁴. KANH III składa się z dwóch skal konformizm–nonkonformizm, które należą do sfery osobowości, oraz skali zachowania heurystyczne – zachowania algorytmiczne, która należy do sfery poznawczej: R. Bernacka, S. Popek, M. K. Gierczyk (2016). *Kwestionariusz Twórczego Zachowania KANH III: prezentacja właściwości psychometrycznych*. „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J, Paedagogia-Psychologia”, 29, s. 33–57.

We współczesnych debatach na temat psychofizycznego funkcjonowania uczniów zdolnych pojawia się pytanie o to, czy należy tworzyć szkoły i klasy wyłącznie dla uczniów zdolnych. W rozdziale *Segregacja uczniów w perspektywie uzdolnień* zamieszczonym w monografii *Edukacja i społeczeństwo: dynamika socjopedagogicznych konstrukcji* pod redakcją A. Gromkowskiej-Melosik, E. Grzesiak, J. Drozdowicz, M. K. Gierczyka (No. 286; pp. 139–149), staram się odpowiedzieć na to pytanie, jednak przeprowadzone badania pokazały, że nie można wyciągnąć jednoznacznego wniosku, czy słuszne jest opowiadanie się „za” czy „przeciw” segregacji uczniów zdolnych. Jak pokazują przeprowadzone badania, nauczyciele angielscy bardzo sceptycznie podchodzą do rozwiązania problemu segregacji uczniów zdolnych. Polscy nauczyciele w porównaniu z angielskimi w jeszcze większym stopniu oceniają je jako złe.

W literaturze dotyczącej problematyki zdolności wyróżnia się około 100 różnych jej definicji²⁵. W narracjach osób badanych osób ukazały się bardzo obrazowe wyjaśnienia konceptu „zdolność” tzw. definicjami kognitywnymi, które znacznie odbiegały od definicji leksykograficznych. Zdolność definiowana była za pomocą szeregu konotacyjnego:

²³ R. K. Merton (1938), *Social structure and anomie*. „American Sociological Review”, 3, s. 672–682. <https://doi.org/10.2307/2084686>

²⁴ E. R. Bernacka (2003), *Struktura czynnikowa skal „konformizm” i „nonkonformizm” Kwestionariusza Twórczego Zachowania KANH*. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej; M. Karwowski (2006), *Wybrane właściwości psychometryczne Kwestionariusza Twórczego Zachowania KANH Stanisława Popka*, w: *Identyfikacja potencjału tórczego*, red. M. Karwowski, Trąbesz.

²⁵ J. Freeman (2005). *Counselling the gifted and talented*. „Gifted Education International”, 19(3), s. 245–252. <https://doi.org/10.1177/026142940501900307>

„kreatywność”, „talent”, „skłonność do czegoś”, „predyspozycje”, „organizacja myślenia” (M. K. Gierczyk (2017). *Pojęcie „zdolność” w narracji studentów angielskich i polskich: ujęcie kognitywne*. „Studia Edukacyjne”).

Kolejnym ujęciem problematyki zdolności w kontekście Anglii jest rozdział: M. K. Gierczyk, B. Dyrda (2018). *Indywidualizacja pracy dydaktyczno-wychowawczej z uczniem zdolnym: doświadczenia brytyjskie* w monografii pod redakcją M. Magdy-Adamowicz i M. Farnickiej *(Nie)codziennosc indywidualizacji w przestrzeni wczesnoszkolnej inny w ławce szkolnej* (T. 2, s. 25–50).

Jeszcze inną publikacją jest współautorski artykuł: M. K. Gierczyk, S. I. Pfeiffer²⁶ (2021). *The impact of school environment on talent development: Retrospective view of gifted British and Polish college students. The impact of school environment on talent development*. (“Journal of Advanced Academics”, 32, 567–59).

Aktualnie zaczęto zwracać większą uwagę na temat tzw. uczniów podwójnie wyjątkowych, to znaczy takich, którzy z jednej strony posiadają uzdolnienia, natomiast z drugiej strony – niepełnosprawność. W systematycznym przeglądzie literatury w artykule: M. K. Gierczyk, G. Hornby (2021). *Twice-exceptional students: Review of implications for special and inclusive education* (“Education Sciences”), przeanalizowaliśmy 4 bazy naukowe, w których znaleźliśmy 530 artykułów, z czego ostatecznej analizie zostało poddanych 15 tekstów spełniających odpowiednie kryteria²⁷.

Egzamin *Gāokǎo* w Chińskiej kulturze uważany jest za jeden z najważniejszych w życiu egzaminów uprawniających do podjęcia studiów. Uczniów, którzy go zdają, niewątpliwie można wpisać w kategorię uczniów uzdolnionych. Zainspirowani pracami Agnieszki Gromkowskiej-Melosik, pracując w międzynarodowym zespole badawczym, przeprowadziliśmy badania jakościowe wśród studentów, którzy z sukcesem zdali ten wymagający dużego wysiłku egzamin. M. K. Gierczyk, R. Diao (2021). *Socio-educational contexts of Gāokǎo exam: A qualitative retrospective study of how gāokǎo is perceived by successful exam-takers*. (“International Journal of Chinese Education”). Badania pokazały, że chociaż początkowo czas przygotowania do egzaminu *Gāokǎo* był postrzegany

²⁶ S. I. Pfeiffer – emerytowany profesor Florida State University oraz były profesor i dyrektor programu dla uzdolnionych dzieci Duke University, Duke TIP – jest uznawanym na całym świecie autorytetem w dziedzinie społeczno-emocjonalnego świata dzieci o wysokich zdolnościach.

²⁷ Podczas przygotowywania tegoż artykułu zauważyłem, że w literaturze brakuje książek na temat studentów podwójnie wyjątkowych w środowisku uniwersyteckim. W związku z tym zaprosiłem sześć osób do współtworzenia następującej wieloautorskiej monografii: Gierczyk M., Wojtyna E., Willard-Holt C., Bielska E., Dobosz D., Gromkowska-Melosik A., Magdalena Bełza-Gajdzica, *Supporting twice exceptional students in higher education: Connecting theory and practice for the creation of inclusive learning environments*. Na wydanie książki została podpisana umowa z wydawnictwem Routledge, a jej publikacja planowana jest na rok 2026.

w kategoriach ogromnego poświęcenia i intensywności, dominowało pozytywne nastawienie do niego, a sam egzamin był uważany za stosunkowo uczciwą i sprawiedliwą metodę selekcji.

Istnieje wiele metod rozwijania zdolności uczniów. Jedną z nich są stypendia. Ta metoda została poddana analizie w artykule: J. Łukasiewicz-Wieleba, M. K. Gierczyk, E. Jaromin, E. (2022). *Social activity of outstanding youths: SAPERE AUSO scholarship recipients* ("Multidisciplinary Journal of School Education", 11, 75–95). Celem analiz w tym artykule jest zakres działań społecznych podejmowanych przez stypendystów warszawskiego programu stypendialnego SAPERE AUSO. Rozwijając wątek stypendiów – został przygotowany kolejny artykuł w zespole międzynarodowym: M. Gierczyk, J. Łukasiewicz-Wieleba, E. Jaromin, R. Tai, D. Rempel: *The SAPERE AUSO scholarship as a form of acknowledgement of academic activity and achievements of gifted young people*²⁸. („Journal for the Education of the Gifted”). Kolejnym artykułem nawiązującym do problematyki stypendiów jest rozdział: *The actiotope model: Explaining successful talent development in Kenya among the marginalized* w książce *The Breakthrough of the social* (2024). Badania do tego rozdziału zostały przeprowadzone w międzynarodowym zespole badawczym wśród uczniów szkół średnich w Etiopii.

W tym polu badawczym sytuuje się również moja podoktorska książka: M. K. Gierczyk (2019). *Uczeń zdolny w polskiej i angielskiej przestrzeni szkolnej: studium komparatystyczne* (Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2019).

W ramach realizacji wskazanego obszaru badawczego podjąłem dodatkowe aktywności, wśród których do najważniejszych mogę zaliczyć:

- Dwie wizyty studyjne na Uniwersytecie w Oksfordzie w latach 2018 oraz 2019, a także trzymiesięczny staż naukowy na University of Erlangen-Nuremberg w Niemczech;
- Członkostwo w Radach Naukowych czasopism indeksowanych w bazach Scopus oraz Web of Science, umieszczonych na liście ministerialnej: “Journal for the Education of the Gifted” oraz “Gifted Child Quarterly”;
- Uzyskanie stanowiska eksperta w komisji recenzującej wybór artykułu roku 2023 w czasopiśmie “Gifted Child Quarterly” na podstawie ewaluacji dokonywanych recenzji;

²⁸ Artykuł zaakceptowany, oczekuje na publikację.

- Prowadzenie wykładów i ćwiczeń z przedmiotu „praca z dzieckiem zdolnym” oraz „pedagogika osób wybitnie uzdolnionych” w UŚ;
- Kierowanie polskim zespołem badawczym w projekcie finansowanym przez Unię Europejską z partnerami z Turcji, Włoch oraz Czech, zatytułowanym *Twice-Exceptionals: Let's Realize Gifted and Talented Students with Learning Disabilities!* o kwocie dofinansowania 250 tysięcy euro (2023-1-TR01-KA220-SCH-000155741);
- Kierowanie pracami zespołu projektowego, w którego ramach powstaje wieloautorska książka zatytułowana *Supporting twice exceptional students in higher education: Connecting theory and practice for the creation of inclusive learning environments*, na którą został podpisany kontrakt wydawniczy z wydawnictwem Routledge (nr PB – 9781032946146), planowany rok wydania to 2026;
- Pełnienie funkcji współredaktora gościnnego numeru specjalnego pt. *Gifted students in a socio-psycho-pedagogical perspective* w czasopiśmie “Journal for the Education of the Gifted” (SAGE) – Marcin Gierczyk, Agnieszka Gromkowska-Melosik, Shirley Miedijensky;
- Pełnienie funkcji redaktora gościnnego numeru specjalnego pt. *Giftedness, disability, gender and well-being in higher education: A socio-psycho-pedagogical perspective*²⁹ w czasopiśmie “The International Journal of Chinese Education” (SAGE).

Drugi obszar moich zainteresowań naukowych dotyczy zagadnień z zakresu metodologii badań jakościowych prowadzonych w naukach społecznych

Pierwszy współautorski artykuł w tym obszarze, opublikowany przed uzyskaniem przeze mnie stopnia doktora to: E. Jarosz, M. K. Gierczyk. (2016). *Photovoice w badaniach i działaniach społecznych*. („Pedagogika Społeczna” 167–181). W tym tekście zwracamy uwagę na to, że metoda Photovoice cieszy się coraz większym zainteresowaniem badaczy na całym świecie. Z powodzeniem wykorzystywana jest jako sposób badania społeczności i wspólnot oraz grup społecznych i jednostek ze względu na specyfikę badania polegającą na samodzielnym tworzeniu fotografii. W okresie powstawania artykułu zauważyliśmy, że pomimo rosnącej popularności na całym świecie metoda Photovoice jest słabo znana w Polsce,

²⁹ <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2212585X231221306> (dostęp: 01.05.2025)

a pedagogom polskim niemal zupełnie obca. Dziś po upływie 8 lat, sytuacja ta uległa diametralnej zmianie, a polscy badacze stosują ją coraz częściej.

Kolejnym współautorskim artykułem powstałym przed uzyskaniem przeze mnie stopnia doktora, jest artykuł: D. M. Dobosz, M. K. Gierczyk (2016). *Możliwości metodologiczne w badaniach problemów społecznych: perspektywa partycypacyjna*. („Pedagogika Społeczna”, s. 151–165). Celem tegoż artykułu był również teoretyczny przegląd wybranych metod/technik o orientacji partycypacyjnej służących wypracowaniu praktycznych rozwiązań problemów społecznych, wspieraniu potencjału jednostek i społeczności oraz rozwoju zaangażowania obywatelskiego (społecznego).

D. M. Dobosz, M. K. Gierczyk (2019). *Rozwiązania metodologiczne w badaniach nad rasizmem i ksenofobią u dzieci – analiza przeglądowa* („Chowanna”, s. 327–338) – na kanwie tego artykułu, został złożony wniosek w konkursie Miniatura (NCN) w 2019 roku, zatytułowany: *Zastosowanie podejścia mozaikowego w badaniu postaw uprzedzeń i dyskryminacji wśród dzieci na terenie miasta Jaworzna*. Wniosek został oceniony pozytywnie, jednak nie otrzymał finansowania.

Kolejny artykuł, powstał na marginesie moich badań do książki habilitacyjnej i dotyczy strategii metody „śnieżnej kuli”. Podczas prowadzenia badań w elitarnym środowisku absolwentów Oksfordu zauważyłem, że strategia ta, ze względu na hermetyczność środowiska, nie zawsze znajduje zastosowanie. W rezultacie moich przemyśleń oraz współpracy w międzynarodowym zespole badaczy jakościowych powstał tekst: M. K. Gierczyk, A. Gromkowska-Melosik, S. Scott, C. Parker (2023). *The snowball sampling strategy in the field of social sciences. Contexts and considerations*. („Przegląd Badań Edukacyjnych”, s. 87–104). Na gruncie polskim w dyskursie metodologicznym metoda „śnieżnej kuli” przez niektórych polskich badawczy jest oceniana krytycznie. W artykule staramy się ukazać jej wartościowe cechy, nie pomijając wyzwań i kontrowersji, jakie z sobą niesie.

Współcześnie kładzie się duży nacisk na kwestie etyczne prowadzenia badań naukowych. W ramach tej problematyki na podstawie protokołu Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses, w którego ramach analizie poddano 26 artykułów opublikowanych w latach 2014–2024, przygotowałem współautorski artykuł: M. K. Gierczyk, D. M. Dobosz (2024). *Etyka badań partycypacyjnych z udziałem dzieci – wybrane wyzwania i rozwiązania* („Dziecko Krzywdzone”. Teoria, badania, praktyka, Article 4). W artykule tym skupiamy się na kwestiach etycznych badań partycypacyjnych z udziałem dzieci i młodzieży,

biorąc pod uwagę, iż generują one liczne wyzwania wykraczające poza te przewidywane w tradycyjnych badaniach³⁰.

Dodatkowe aktywności wynikające z omawianego obszaru badawczego:

- Recenzent licznych artykułów naukowych w czasopismach zagranicznych oraz polskich, szczególnie w tych, w których w Radach Redakcyjnych zasiadam i które zostały wskazane w wykazie osiągnięć naukowych³¹;
- Członek Komisji Etyki ds. Badań Naukowych w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach.

Trzeci obszar moich zainteresowań badawczych to dobrostan dzieci oraz problematyka przemocy i zaniedbania emocjonalnego

Problematyka przemocy i zaniedbania emocjonalnego

Inspiracją do spojrzenia na kwestię dobrostanu dzieci i przemocy wobec nich był mój udział w zespole badawczym kierowanym przez prof. dr hab. Ewę Jarosz oraz uczestnictwo w zespołach badawczych finansowanych przez Komisję Europejską (zob. pkt. 7 autoreferatu oraz załącznik „Wykaz osiągnięć naukowych”).

W ramach przygotowań do zajęć prowadzonych z zakresu przemocy domowej, przemocy wobec dzieci oraz ochrony dzieci przed przemocą, jak również praktyki terapeutycznej, którą prowadziłem w **poradni psychologicznej „Przystań”** w Katowicach (na stanowisku interwenta kryzysowego), zauważyłem, że przez wiele lat nie udało się zbudować jednego modelu opisującego podstawowe mechanizmy charakterystyczne dla zaniedbania emocjonalnego.

W rezultacie moich doświadczeń oraz towarzyszącej im refleksji poczułem się zobligowany i zainspirowany do napisania, wspólnie z dr Ewą Wojtyną³², książki pt. ***Charting***

³⁰ R. Iphofen (2011), *Ethical decision-making in social research. A practical guide*. Palgrave Macmillan.

³¹ W recenzowanych artykułach często zauważam, że najczęstszym błędem popełnianym przez badaczy jakościowych jest „zapominanie” o tym, że w podejściu jakościowym badacz jest zasadniczo częścią instrumentu gromadzenia danych i nie może się od niego oddzielić. Co więcej, aby spełnić standardy naukowe (R. K. Yin, (2011) *Qualitative research from start to finish*. Guilford Press) dla badań jakościowych oraz móc obronić je przed badaczami ilościowymi, którzy nieustannie pytają o ważność i wiarygodność, należy zaangażować się w rygorystyczną analizę danych, co pozwoli zachować rzetelność własnych badań.

³² Dr Ewa Wojtyna jest doktorem nauk medycznych i społecznych. Lekarz psychiatra, psycholog oraz psychoterapeuta.

*the experience of children and adolescents affected by emotional neglect*³³, która została opublikowana w 2025 roku w prestiżowym wydawnictwie Routledge. Warto podkreślić, że książka uzyskała bardzo pozytywne recenzje³⁴. Jako autorzy koncentrujemy się na usystematyzowaniu wiedzy dotyczącej zaniedbania, w szczególności w obszarze rozwoju człowieka – od rozwoju prenatalnego aż do wczesnej dorosłości. Przedstawiamy także model teoretyczny uwzględniający wpływ zaniedbania emocjonalnego na poszczególne fazy rozwoju. Cel książki związany jest z zauważeniem utrzymujących się luk w badaniach oraz teoriach dotyczących cech zaniedbania, co utrudnia właściwą diagnozę i odpowiednie interwencje. Zauważyliśmy, że większość dostępnych książek dotyczy na przemocy emocjonalnej, a nie zaniedbań emocjonalnych, co podkreśliło potrzebę powstania publikacji skupiającej się na omawianym zjawisku. Należy zaznaczyć, że zaniedbanie emocjonalne nie jest tożsame z przemocą emocjonalną. Zaniedbanie emocjonalne oznacza brak działań, które poprawiłyby dobrostan emocjonalny dzieci i młodzieży, natomiast przemoc emocjonalna obejmuje działania, które mogą być emocjonalnie raniące.

Książka składa się z 10 rozdziałów. W pierwszym rozdziale omawiamy definicję „zaniedbania” i jego podtypy. Przedstawiamy cztery różne modele teoretyczne tego zjawiska: model deficytu rodzicielskiego, model deficytu ekologicznego, model ekologiczno-transakcyjny oraz teorię systemów ekologicznych. W drugim rozdziale omawiamy, w jaki sposób nowoczesne paradygmaty zdrowia, takie jak modele biomedyczne i biopsychospołeczne, są postrzegane jako mniej adekwatne z powodu ich niezdolności do uchwycenia złożonej i szybko ewoluującej natury współczesnych kwestii zdrowotnych. W trzecim rozdziale pokazujemy, jak zachowania społeczne są powiązane ze złożonymi procesami neurobiologicznymi oraz jak zaniedbania w bliskich relacjach prowadzą do przewlekłego stresu i problemów zdrowotnych, w tym zaburzeń depresyjnych i innych problemów neuropsychiatrycznych. W rozdziałach od czwartego do ósmego koncentrujemy się na kluczowych kwestiach od okresu noworodkowego po adolescencję. W dziewiątym rozdziale zaprezentowane zostały wyniki badań empirycznych nad zaniedbaniem emocjonalnym, które pokazują, w jaki sposób zaniedbanie doświadczone w dzieciństwie wpływa na postrzeganie siebie i funkcjonowanie emocjonalne w dorosłości. W

³³ Książka zostanie wydana w języku polskim przez Wydawnictwo Naukowe PWN pod koniec roku 2025.

³⁴ Recenzentki: prof. Rebecca P. Ang, National Institute of Education, Nanyang Technological University, wydział Psychology and Child & Human Development, Singapore; Prof. Delphine Collin-Vézina, z School of Social Work – Centre for Research on Children and Families Director, McGill University, Canada.
https://www.routledge.com/Charting-the-Experience-of-Children-and-Adolescents-Affected-by-Emotional-Neglect/WojtynaGierczyk/p/book/9781032616728?srsId=AfmBOopVnPknjG72PM4jFlbTGapiUDJpX6MNUjiHsx_lo3r3gtn6XsP

ostatnim rozdziale 10 zaproponowaliśmy model rozumienia zaniedbania emocjonalnego i jego konsekwencji, z uwzględnieniem współczesnych zjawisk społeczno-kulturowych, takich jak a) przerwanie błędnego koła dążenia do maksymalnego rozwoju dziecka i b) koncentrowanie się głównie na korygowaniu deficytów u dzieci i młodzieży. Jest to pierwsza książka, która interdyscyplinarnie opisuje problem zaniedbania emocjonalnego, odnosząc się do wielu wyzwań związanych ze zdrowiem psychicznym i koncentrując się na poszczególnych etapach rozwoju od niemowlęctwa do okresu dojrzewania. Dane wskazują, że zaniedbanie emocjonalne dzieci należy traktować odmiennie od zaniedbania nastolatków, ze względu na różnice w ich potrzebach oraz różnice w zachowaniach rodziców w różnych etapach życia, co stwarza różne zagrożenia dla tych grup wiekowych. Taki układ pozwala czytelnikowi na łatwe poruszanie się po książce. Jest to więc pierwsza publikacja, która w tak kompleksowy sposób przedstawia podejście do problemu zaniedbania emocjonalnego.

Należy zauważyć, że zaniedbanie emocjonalne jest zjawiskiem niezwykle powszechnym³⁵. Skutki zaniedbania dla rozwoju dziecka są co najmniej tak szkodliwe, jak konsekwencje fizycznego lub seksualnego wykorzystywania³⁶. Jest to istotne stwierdzenie, ponieważ często przemoc fizyczna i seksualna są postrzegane jako formy złego traktowania o największym negatywnym wpływie na jego zdrowie psychofizyczne³⁷. Zaniedbanie emocjonalne jest poważnym problemem społecznym, którego nie można ignorować ze względu na jego długoterminowe konsekwencje dla rozwoju dzieci i młodzieży. Jego dalekosiężne skutki mogą obejmować m.in.: defragmentację osobowości, zaburzenia psychiczne oraz samookaleczenia. W rezultacie mogą pojawić się także problemy natury psychicznej, a społeczeństwo ponosi znaczące koszty finansowe związane z leczeniem i interwencjami.

W ramach tego obszaru, wspólnie z dwiema studentkami, których byłem tutorem przez trzy semestry, przygotowaliśmy publikację P. Ulańska, A. Orlńska, M. K. Gierczyk, M. K. (2022). *Przemoc seksualna wobec dzieci w okresie pandemii COVID-19: systematyczny przegląd literatury* („Studia Edukacyjne”, 65, s. 67–82).

³⁵ R. J. Gelles, S. Perlman (2012), *Estimated annual cost of child abuse and neglect*. Prevent Child Abuse America.

³⁶ A. Schimmenti, A. Bifulco (2015), *Linking lack of care in childhood to anxiety disorders in emerging adulthood: The role of attachment styles*. “Child and Adolescent Mental Health”, 20(1), s. 41–48. <https://doi.org/10.1111/camh.12051>

³⁷ A. Musetti, i in. (2021), *Childhood emotional abuse and problematic social networking sites use in a sample of Italian adolescents: The mediating role of deficiencies in self-other differentiation and uncertain reflective functioning*. “Journal of Clinical Psychology” 77(7), s. 1666–1684. <https://doi.org/10.1002/jclp.23138>

Aktywności wynikające z omawianego obszaru badawczego:

- Powołanie na członka McGill Centre for Research on Children and Families (CRCF) na Uniwersytecie McGill w Kanadzie;
- Członek rad redakcyjnych dwóch prestiżowych czasopism z tej dziedziny: "Child Abuse & Neglect" (IF=4,8) oraz "Child Protection and Practice".

Problematyka związana z dobrostanem dzieci i młodzieży

Pierwszym tekstem z tego pola problemowego jest współautorski artykuł: M. K. Gierczyk, E. Charzyńska, D. M. Dobosz, H. H. Hetmańczyk, E. Jarosz (2022). ***Subjective well-being of primary and secondary school students during the COVID-19 pandemic: A latent profile analysis*** („Child Indicators Research”, s. 2115–2140), który był wynikiem przeprowadzonych na szeroką skalę badań na populacji $N = 2,333$ wśród uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Na przygotowanie publikacji otrzymałem grant w ramach konkursu „Swoboda badań” Uniwersytetu Śląskiego. Wyniki tego badania wskazują na potrzebę wykorzystania podejścia zorientowanego na ucznia w celu uzyskania lepszego wglądu w różne wzorce subiektywnego postrzegania dobrostanu dzieci. Co więcej, badanie dostarcza pewnych praktycznych zaleceń dotyczących przygotowania dostosowanych interwencji mających na celu poprawę dobrostanu dzieci.

Biorąc pod uwagę, że zdolności są czynnikiem mogącym wpłynąć na dobrostan dzieci i młodzieży, chciałem przyjrzeć się doniesieniom z badań w tym zakresie. W związku z tym powstał artykuł przeglądowy, przygotowany we współpracy z jednym z najwybitniejszych badaczy w dziedzinie zdolności – prof. Josephem Renzullim³⁸: M. K. Gierczyk, J. Renzulli (2023). ***Dobrostan uczniów uzdolnionych: co mówią badania naukowe? Systematyczny przegląd literatury*** („Nauki o Wychowaniu. Studia Interdyscyplinarne”, 16, s. 35–56). Okazało się, że wyniki badań nie wskazały istotnych statystycznie różnic między poczuciem dobrostanu subiektywnego, jak i psychicznego uczniów uzdolnionych w porównaniu do uczniów o przeciętnych zdolnościach.

³⁸ Prof. Joseph Renzulli to amerykański psycholog edukacyjny, znany ze swojego wkładu w zrozumienie uzdolnień. Opracował Model Trzech Pierścieni Uzdolnień, który poszerza koncepcję uzdolnień, oraz Model Wzbogacenia Szkolnego do rozwijania talentów w szkołach. Renzulli twierdzi, że wysoki potencjał może stać się talentem tylko wtedy, kiedy wspiera go sprzyjające środowisko. Renzulli jest członkiem Amerykańskiego Towarzystwa Psychologicznego, doradzał Białemu Domowi w sprawach edukacji uzdolnionych oraz założył program UConn Mentor Connection i Confratute, przeznaczony dla nauczycieli i uzdolnionych uczniów.

Udział w międzynarodowym zespole badawczym *me_HeLi-D: Mental Health Literacy and Diversity* skutkował opublikowaniem komparatystycznego artykułu opartego na badaniach empirycznych: M. K. Gierczyk (2025). *What makes me happy and what worries me? A cross-national comparison of stressors and resources for stress relief among youth* (“Child Indicators Research”, 18, s. 1–31). W niniejszych badaniach zastosowaliśmy, między innymi, wspomnianą już wcześniej metodę Photovoice, która ukazała wartościowo poznawcze wyniki. Jednym z ciekawych wniosków było to, że korzystanie z urządzeń cyfrowych lub mediów społecznościowych nie okazało się ani powszechnym stresorem, ani znaczącym zasobem osobistym. Wyniki badań zostaną wykorzystane do opracowania treści wrażliwego kulturowo cyfrowego programu promocji zdrowia psychicznego, obejmującego kompleksowo istotne tematy, wraz z jednoczesnym zapewnieniem świadomości różnorodności.

Aktywności wynikające z omawianego obszaru badawczego:

- Członek międzynarodowego zespołu badawczego finansowanego przez Komisję Europejską: Mental Health Literacy and Diversity. Enhancing Mental Health and Resilience through Digital Resources for Youth;
- Członek zespołu badawczego “Children’s Worlds”, prowadzącego badania nad dobrostanem dzieci w ponad 40 krajach europejskich i pozaeuropejskich;
- Uczestnictwo w konferencji EERA (2024), gdzie wygłoszony został referat: *Exploring Adolescent Resilience and Mental Health: Methodologies and Outcomes of the me_HeLi-D Project's Participatory Workshops in Poland*;
- Udział w projekcie *Młodzież tworzy metropolię* finansowanym przez Obserwatorium Procesów Miejskich i Metropolitalnych w Katowicach;
 - Powołanie do Rady Redakcyjnej prestiżowego czasopisma: “Child Indicators Research”.
- Członek stowarzyszenia: International Society for Child Indicators;
- Współredakcja numeru specjalnego, zatytułowanego: *Subjective well-being and transgender and gender-nonconforming children: Multidisciplinary perspective*³⁹. (“Child Indicators Research”) – współredaktorami są: prof. dr hab. Ewa Jarosz oraz dr Dagmara Dobosz;

³⁹ <https://link.springer.com/collections/bgdfibcggha> (dostęp: 01.05.2025)

- Otrzymany grant w konkursie „Równość i różnorodność w badaniach naukowych” w Uniwersytecie Śląskim. W ramach konkursu prowadzone są badania w projekcie *Dobrostan młodych osób: ujęcie komparatystyczne i intersekcjonalne w perspektywie płci. Na przykładzie Polski, Niemiec i Hiszpanii*.

Czwarty obszar moich zainteresowań badawczych to skupienie się na szeroko pojętej edukacji

Obszar ten obejmuje wiele publikacji poruszających różnorodne wątki dotyczące potrzeb edukacyjnych szerokiego grona odbiorców – zarówno uczniów, jak i studentów. W jednym z artykułów przeglądowych: M. K. Gierczyk, G. Hornby (2023). *Summer learning loss: review of research and implications for remediation of post-pandemic learning loss* (“Preventing School Failure”, 67, s. 132–140) został poruszony wątek na gruncie polskim mało znany pod względem zarówno teoretycznym, jak i badawczym, który można w wolnym tłumaczeniu określić jako „**Letni regres edukacyjny – LRE**”. Pomimo dobrze udokumentowanych negatywnych skutków, wśród badaczy – szczególnie amerykańskich – nadal brakuje zgody co do tego, które populacje są najbardziej narażone na LRE. Istnieje również ograniczona liczba badań na dużą skalę przeprowadzonych w Europie, ponieważ większość artykułów pochodzi obecnie ze Stanów Zjednoczonych.

Letni regres edukacyjny odnosi się do zjawiska spadku poziomu wiedzy i umiejętności uczniów podczas przerwy wakacyjnej, gdy nie uczestniczą oni w regularnych zajęciach edukacyjnych⁴⁰. W szczególności dotyczy to umiejętności nabytych w szkole, takich jak czytanie⁴¹, pisanie czy matematyka⁴², które mogą osłabnąć, gdy uczniowie nie mają możliwości ich regularnego stosowania. Badania pokazują, że wakacyjna przerwa może powodować straty w edukacji, zwłaszcza wśród dzieci z mniej uprzywilejowanych środowisk, które mają mniejszy dostęp do edukacyjnych zasobów i zajęć. Letni regres jest bardziej zauważalny w umiejętnościach matematycznych, które wymagają regularnego ćwiczenia, ale może również dotyczyć umiejętności czytania i rozumienia tekstu. Zjawisko to zwraca uwagę

⁴⁰ L. Pier i in. (2021, January 25), *COVID-19 and the educational equity crisis. Evidence on learning loss from the CORE data collaborative*. PACE, <https://www.edpolicyinca.org/newsroom/covid-19-and-educational-equity-crisis>

⁴¹ Por. J. Menard, A. Wilson (2013), *Summer learning loss among elementary school children with reading disabilities*. “Exceptionality Education International” 23(1), s. 72–85. <https://doi.org/10.5206/eei.v23i1.7705>

⁴² Por. A. Atteberry, A. McEachin (2020), *School's out: The role of summers in understanding achievement disparities*. “American Educational Research Journal”, 58(2), s. 239–282. <https://doi.org/10.3102/0002831220937285>

na potrzebę wspierania uczniów poprzez letnie programy edukacyjne, które mogą pomóc w zminimalizowaniu utraty wiedzy, a także na konieczność rozwijania zasobów edukacyjnych dostępnych dla dzieci w czasie wakacji.

Biorąc pod uwagę fakt, że problematyka LRE jest słabo eksplorowana, postanowiliśmy z zespołem międzynarodowym przeprowadzić badania empiryczne w tym zakresie wśród populacji uczniów tureckich. Do zespołu badawczego zostałem zaproszony jako autor wspomnianego artykułu. Na jego podstawie przeprowadziliśmy badania empiryczne dotyczące *Understanding the role of student-level and school-level factors on summer learning loss in mathematics: A multilevel modelling*. Jak już nadmieniałem, wakacyjna przerwa może powodować spadek wiedzy uczniów zwłaszcza wśród dzieci z mniej uprzywilejowanych środowisk. W niniejszych badaniach próba badawcza składała się z uczniów szkół średnich I stopnia znajdujących się w niekorzystnej sytuacji ($N = 1.137$), a działających w centralnym regionie Turcji. Wyniki badania wykazały, że czynniki na poziomie zarówno ucznia, jak i szkoły mają znaczący wpływ na letni regres powodujący niepowodzenia w nauce matematyki wśród uczniów.

Osobowość nauczyciela w ujęciu psychologicznym odgrywa kluczową rolę w procesie dydaktycznym i wychowawczym, wpływając na relacje z uczniami oraz ich motywację do nauki⁴³. Cechy takie, jak empatia, otwartość czy asertywność wspierają budowanie pozytywnego klimatu w klasie i sprzyjają efektywnej komunikacji⁴⁴. Psychologiczne ujęcie tej tematyki pozwala zrozumieć, jak indywidualne predyspozycje nauczyciela wpływają na jego podejście pedagogiczne i kształtowanie postaw uczniów. Z tym przekonaniem został przygotowany współautorski artykuł: R. E. Bernacka, I. Pufal-Struzik, M. K. Gierczyk (2019). *Osobowość nauczyciela w ujęciu psychologicznym* („Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J, Paedagogia-Psychologia”, 32, s. 97–115).

Kolejny artykuł skupiający uwagę odbiorcy na nauczycielach to: M. K. Gierczyk, T. Harrison (2019). *The effects of gender on the ethical decision-making of teachers, doctors and lawyers* (“New Educational Review”, 55, s. 147–159). Należy podkreślić, że etyczne podejmowanie decyzji wśród nauczycieli jest fundamentem budowania zaufania w relacjach z uczniami, rodzicami i społecznością szkolną. Wymaga ono umiejętności rozpoznawania

⁴³ L. Göncz (2017), *Teacher personality: A review of psychological research and guidelines for a more comprehensive theory in educational psychology*, “Open Review of Educational Research”, 4(1), s. 75–95. <https://doi.org/10.1080/23265507.2017.1339572>

⁴⁴ L. Bardach i in. (2022), *Teachers' psychological characteristics: Do they matter for teacher effectiveness, teachers' well-being, retention, and interpersonal relations? An integrative review*, “Educational Research Review”, 34, s. 259–300. <https://doi.org/10.1007/s10648-021-09614-9>

moralnych dylematów, analizowania ich konsekwencji oraz kierowania się zasadami sprawiedliwości, dobra i odpowiedzialności. Nauczyciele, podejmując decyzje etyczne, stają się wzorem dla uczniów, kształtując ich postawy i przygotowując do świadomego funkcjonowania w społeczeństwie.

Współpraca rodziców ze szkołą odgrywa kluczową rolę w procesie wychowania i rozwoju uczniów, w szczególności w obszarze kształtowania cnót i wartości. Artykuł: M. W. Bernasiewicz, M. Gierczyk, M. (2019). *Family-school-partnership about virtue development* („Studia Edukacyjne”, 52), jest efektem mojego zaangażowania w badania nad relacjami rodziny i szkoły, a także wynikiem członkostwa mojego oraz prof. Bernasiewicza w polskiej sieci badawczej „Rodzice w Edukacji”. Tekst ten opiera się również na doświadczeniach zdobytych podczas mojej pracy badawczej w University of Birmingham w roku 2017, gdzie miałem okazję pogłębić wiedzę na temat edukacji charakteru i praktycznych aspektów współpracy rodzin ze szkołami w rozwijaniu cnót u dzieci.

Pandemia COVID-19 stanowiła jedno z najpoważniejszych wyzwań dla systemów edukacyjnych na całym świecie. Wprowadzone w trybie nagłym zmiany w sposobie nauczania, przejście na edukację zdalną oraz ograniczenia związane z kontaktem społecznym miały głęboki wpływ na uczniów, nauczycieli, rodziców oraz całe społeczności szkolne. W obliczu tych wyzwań pojawiła się potrzeba zbadania wpływu pandemii na procesy edukacyjne oraz oceny stosowanych strategii wsparcia. Moje badania w tym obszarze miały na celu uchwycenie specyfiki doświadczeń różnych grup uczestników edukacji, zwłaszcza w kontekście zmian w sposobie nauczania, wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz roli rodziców w procesie kształcenia domowego.

Analizując wyzwania i możliwości, jakie przyniosła edukacja w okresie pandemii, jestem w stanie stwierdzić, że moje badania podkreślają znaczenie zrozumienia adaptacyjnych strategii stosowanych przez szkoły oraz instytucje wspierające. Badania przeprowadzone na podstawie naukowych obserwacji wybranych polskich i niemieckich uniwersytetów przez: H. H. Hetmańczyk, D. M. Dobosz, M. K. Gierczyk, J. Rychlik, J., D. Rempel (2022). *A Polish-German comparative study of support information for first-year university students faced with the COVID-19 Pandemic at selected universities* („New Educational Review”, 67, s. 30–42) pozwoliły na porównanie dostępnych zasobów i wsparcia oferowanego studentom I roku w okresie pandemii.

Innym kluczowym obszarem w ramach edukacji specjalnej była analiza perspektyw rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, którzy musieli zmierzyć się z nowymi wyzwaniami wynikającymi z nauczania domowego w czasie pandemii. Przykładem

takiej analizy jest artykuł: D. M. Dobosz, M. K. Gierczyk, G. Hornby (2023), *Parental perspectives of home-schooling of children with special educational needs and disabilities during the COVID-19 pandemic: a review* ("Journal of Research in Special Educational Needs" 23(3)).

Publikacje te, wraz z badaniami nad edukacją zdalną w polskich gminach w okresie drugiej fali pandemii: E. Jarosz, H. H. Hetmańczyk, M. K. Gierczyk, D. M. Dobosz (2021). *Edukacja zdalna w okresie drugiej fali pandemii COVID-19: przypadek gminy Ruda Śląska* (Towarzystwo Inicjatyw Naukowych), stanowią próbę odpowiedzi na pytania dotyczące wpływu pandemii na różne aspekty edukacji, dostarczając cennych wskazówek dla praktyki edukacyjnej oraz dalszych badań w tym obszarze.

Aktywności

- Członek w stowarzyszeniu Polish Network About Parents in Education – polskiej sieci badawczej: „Rodzice w edukacji”.

Piąty obszar moich zainteresowań badawczych dotyczy elitarnego szkolnictwa wyższego w Anglii

Elitarne szkolnictwo wyższe w Anglii, ze szczególnym uwzględnieniem Uniwersytetu w Oksfordzie, stanowi istotny obszar moich badań naukowych. Główne osiągnięcie w tej dziedzinie stanowi autorska monografia, szczegółowo opisana w punkcie 4.1 autoreferatu. Jest to praca, która integruje wieloletnie badania i refleksje nad strukturą, wartościami oraz rolą elitarnych instytucji edukacyjnych w społeczeństwach współczesnych.

W ramach tego pola zainteresowań opublikowałem także 4 inne prace naukowe, w tym współautorską monografię: A. Gromkowska-Melosik, I. Nowosad, A. Boroń, M. Farnicka, M. K. Gierczyk, A. Tyda (2024). *Politics, education and social change* (Brill).

Kolejnym z rezultatów moich badań w tym obszarze jest rozdział Gierczyk, M. K. (2022). *The founding and development of the University of Oxford* opublikowany w monografii *In search of academic excellence: Social sciences and humanities in focus* (vol. 1, s. 181–189) pod redakcją A. Gromkowskiej-Melosik, B. Hordeckiego oraz T. R. Szymczyńskiego, przedstawiający genezę i rozwój Uniwersytetu w Oksfordzie, z podkreśleniem ich historycznego znaczenia oraz wpływu na kształt współczesnego elitarnego szkolnictwa wyższego. Ponadto, wyniki moich badań dotyczących stylu życia i czasu wolnego studentów Uniwersytetu w Oksfordzie znalazły odzwierciedlenie artykuł: M. K. Gierczyk (2019). *Czas wolny studentów i promocja zdrowego stylu życia: na przykładzie University of*

Oxford („Studia Edukacyjne”, „Pedagogika Społeczna”). Te publikacje pozwalają w sposób wycinkowy spojrzeć na funkcjonowanie elitarnych instytucji edukacyjnych, analizując zarówno ich historyczne uwarunkowania, jak i współczesne wyzwania, z którymi muszą się zmierzyć.

Moje szerokie zainteresowania naukowe wynikają z wieloletnich obserwacji życia społecznego oraz z potrzeby reagowania na aktualne wyzwania i problemy, które dotyczą jednostek i społeczności w różnych kontekstach kulturowych, edukacyjnych i społecznych. Choć główne obszary mojej działalności badawczej koncentrują się na edukacji, dobrostanie dzieci oraz przeciwdziałaniu przemocy, mój dorobek naukowy obejmuje również publikacje wykraczające poza te tematy, co stanowi wyraz interdyscyplinarności moich badań oraz otwartości na nowe, często marginalizowane kwestie.

Przywołane przykłady dowodzą mojej zdolności do podejmowania różnorodnych tematów, które mają istotne znaczenie zarówno dla nauki, jak i dla praktyki społecznej. Moja działalność naukowa charakteryzuje się interdyscyplinarnością, co pozwala mi reagować na dynamicznie zmieniające się potrzeby i wyzwania współczesnego świata.

4.3. Informacje o pozostałych osiągnięciach naukowo-badawczych

4.3.1. Publikacje naukowe

Mój dorobek składa się **50⁴⁵** publikacji, w tym **42** po uzyskaniu stopnia doktora. Po uzyskaniu stopnia doktora w 2016 roku na mój dorobek składają się: **2** monografie autorskie, **2** monografie współautorskie (w języku angielskim) i **1** monografia współredagowana, **7** rozdziałów w monografii pod redakcją, **3** raporty z badań, **1** wprowadzenie do współredagowanego numeru specjalnego, **26** artykułów naukowych, z czego **19** w języku angielskim opublikowanych w zagranicznych czasopismach z listy ministerialnej o punktacji od 40 do 100 punktów, w tym **13** z autorami zagranicznymi, **12** artykułów w czasopismach polskich.

⁴⁵ Publikacje zostały wpisane do systemu prezentującego dorobek naukowy i artystyczny Uniwersytetu Śląskiego OPUS, pod linkiem:

<https://opus.us.edu.pl/info/author/USLf2a734d23de745159a4b4935210ff51e?r=author&tab=&title=Profil%2Bosoby%2B%25E2%2580%2593%2BMarcin%2BKazimierz%2BGierczyk%2B%25E2%2580%2593%2BUniwersytet%2B%25C5%259A%25C4%2585ski&lang=pl>

Cytowania: (stan na 09.05.2025)

ResearchGate: 178

Google Scholar: 303

Web of Science: 43

Scopus: 42

4.3.2. Funkcje recenzenta w zagranicznych czasopismach naukowych

Od 2020 roku jestem recenzentem w czasopismach naukowych, głównie zagranicznych. Łącznie wykonałem 50 recenzji, między innymi w czasopismach:

- 10 recenzji w “Child Indicators Research” - wyd. Springer - 100 punktów;
- 2 recenzje w “Children and Youth Services Review” – wyd. Elsevier – 100 punktów;
- 2 recenzje w “Human Relations” – wyd. SAGE – 140 punktów;
- 7 recenzji w “Education Sciences” – wyd. MDPI – 70 punktów;
- 2 recenzja w “Journal of Public Health” – wyd. Springer – 70 punktów;
- 4 recenzje w “Gifted Child Quarterly” – wyd. SAGE – 70 punktów;
- 1 recenzja w “International Journal of Educational Research” – wyd. Elsevier – 70 punktów;
- recenzent kapituły wyłaniającej artykuł roku w czasopiśmie “Gifted Child Quarterly”. Zadaniem członków kapituły było zrecenzowanie 5 artykułów; każdy artykuł oceniany był pod kątem: trafność i znaczenie tematu, innowacyjność, trafność pomysłu, metodologia, jakość pisania;
- 2 recenzje w „Szkoła Specjalna” – wyd. Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej

4.3.3 . Promotorstwo pomocnicze

W latach 2018–2022 pełniłem funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr Magdaleny Bieli-Cywki, która od 2022 roku posiada tytuł doktora nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika. Promotorem pracy doktorskiej była prof. dr hab. Agnieszka Gromkowska-Melosik. Temat rozprawy brzmiał: „Konstrukcje tożsamości kobiet odbywających karę pozbawienia wolności. Studium socjopedagogiczne na przykładzie Zakładu Karnego w Krzywańcu”. Temat ten koresponduje z moim

dotychczasowym wykształceniem – pedagoga resocjalizacyjnego – oraz sukcesywnym pogłębianiem wiedzy z zakresu metodologii badań jakościowych.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W ramach istotnej aktywności naukowej w 2017 roku byłem zatrudniony na Uniwersytecie w Birmingham, gdzie pracowałem nad projektem dotyczącym kształtowania charakteru człowieka poprzez edukację oraz zagadnień związanych z podejmowaniem decyzji etycznych przez nauczycieli, lekarzy i prawników. Moim przełożonym był prof. James Arthur⁴⁶.

Odbyłem również **3 staże naukowe**⁴⁷: miesięczny na Uniwersytecie w Oksfordzie w 2018 roku, gdzie moim opiekunem był prof. Paweł Świątach. W ramach tego stażu zbierałem dane do przygotowania publikacji naukowej dotyczącej czasu wolnego i rekreacji studentów oraz promocji zdrowego stylu życia na przykładzie Uniwersytetu Oksfordzkiego. Z kolei w 2019 roku odbyłem kolejny miesięczny staż na Uniwersytecie w Oksfordzie pod opieką prof. Pauliny Kewes, zbierając materiały do książki habilitacyjnej.

W 2023 roku uczestniczyłem w trzymiesięcznym stażu naukowym na Uniwersytecie Fryderyka Aleksandra w Erlangen i Norymberdze, w Bawarii, gdzie moim opiekunem był prof. Albert Ziegler⁴⁸. Podczas stażu pracowałem nad projektem „Research Capital Universities”. W ramach projektu przeprowadziłem 3 wywiady z rektorami Uniwersytetu Oksfordzkiego, Uniwersytetu Cambridge oraz Massachusetts Institute of Technology, czyli uniwersytetów z największą liczbą laureatów Nagrody Nobla.

W 2019 roku odbyłem trzytygodniową wizytę studyjną na Uniwersytecie w Oslo, finansowaną ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w ramach programu „Masters of Didactics”.

⁴⁶ Prof. James Arthur jest wiodącym ekspertem w Wielkiej Brytanii w zakresie edukacji charakteru oraz przedsiębiorczości politycznej w edukacji. Pisał szeroko na temat relacji między teorią a praktyką w edukacji, szczególnie w kontekście cnót społecznych, obywatelstwa, religii i edukacji.

⁴⁷ **Czwarty krótkoterminowy staż naukowy** będzie realizowany od 30.10.2025-16.11.2025 w ramach konkursu Swoboda Badań Uniwersytetu Śląskiego.

⁴⁸ Prof. Albert Ziegler to niemiecki psycholog, profesor psychologii edukacyjnej i badań nad doskonałością na Uniwersytecie Fryderyka Aleksandra w Erlangen i Norymberdze. Prof. Ziegler jest sekretarzem generalnym Międzynarodowego Stowarzyszenia Badań nad Rozwojem Talentów i Doskonałości (IRATDE), wiceprezesem Europejskiej Rady ds. Wysokich Zdolności (ECHA) oraz przewodniczącym Europejskiej Sieci Wsparcia Talentów (ETSN). Od sierpnia 2017 roku pełni funkcję dyrektora Oddziału Sound Research w Światowym Centrum Uzdolnień. Jest twórcą Modelu Aktiotopowego Uzdolnień.

W ramach projektu „Acting in Context by Training the Trainers in Social Empowerment” (ACTTE), finansowanego przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej, pod kierownictwem dr hab. Katarzyny Borzuckiej-Sitkiewicz, uczestniczyłem w 3 wizytach studyjnych: w 2021 roku w Amigo Foundation (Hiszpania, 5 dni), w 2022 roku na HE2B Campus Defré (Bruksela, 6 dni) oraz w 2022 roku w Salesiani per il Sociale (Włochy, 5 dni).

Regularnie od 2018 roku biorę udział w wymianie akademickiej w ramach programu Erasmus+ „Staff Mobility of Training”. W 2018 roku byłem na Complutense University of Madrid, w 2019 roku – w The National Institute for Childhood, na Malcie, w 2022 roku w ASKORIA School (Francja), a w 2023 roku ponownie na Complutense University of Madrid oraz w 2024 roku w University of Southern Denmark.

W 2022 roku, w ramach projektu „Professional Development of the Staff of the University”, finansowanego przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji, uczestniczyłem w siedmiodniowym wyjeździe studyjnym na Uniwersytecie w Reykjavíku.

W roku 2025 **zostałem profesorem wizytującym na McGill University** (Kanada) w School of Social Work.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę

Jestem zaangażowany w liczne aktywności w zakresie propozycji zajęć dla studentów i doktorantów w ramach modułu oraz zajęć fakultatywnych. W mojej działalności staram się także popularyzować naukę. Pełniłem tu wiele funkcji i podejmowałem wiele działań, między innymi, jako:

- **Kierownik pracy przedwdrożeniowej** realizowanej w ramach programu Inkubator Innowacyjności 4.0, będącego częścią programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w ramach projektu pozakonkursowego pt. „Wsparcie zarządzania badaniami naukowymi i komercjalizacja wyników prac B+R w jednostkach naukowych i przedsiębiorstwach”, finansowanego z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014–2020 (Działanie 4.4). Celem projektu było stworzenie planszowej gry edukacyjnej *Id*⁴⁹, która pomaga dzieciom generować pomysły, odkrywać talenty i zarządzać nimi. Gra skierowana jest do uczniów w wieku 13–18 lat. Odtwórcami pośrednimi są nauczyciele, pedagodzy oraz rodzice. Czas gry wynosi 45–90 minut,

⁴⁹ <https://www.idmegame.com/> (dostęp: 30.01.2025)

a liczba graczy od 2 do 6 osób. Forma gry: kooperacyjna. Gra edukacyjna ma ogromny potencjał, głównie ze względu na możliwość szerokiego zastosowania, a także adekwatne odpowiadanie na potrzeby szkół i uczniów. To także doskonałe narzędzie wspierające ideę STEAM (science, technology, engineering, art and maths).

- W dniach 2–6 lutego 2023 roku w Bangkoku w Tajlandii odbyła się Międzynarodowa Wystawa Własności Intelektualnej, Wynalazczości, Innowacji i Technologii IPITEX 2023. Za edukacyjno-szkoleniową grę planszową *Ile wart jest Twój pomysł?* zostaliśmy **nagrodzeni brązowym medalem**, zespół: dr Joanna Foryś, dr Marcin Gierczyk, dr Łukasz Chajec⁵⁰.
- **Inicjator modułu dla doktorantów**⁵¹: W ramach studiów doktorskich w Szkole Doktorskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, opierając się na swoim doświadczeniu i aktywności naukowej, zaproponowałem moduł dla doktorantów „Redaktor, recenzent i członek Rady Naukowej Czasopisma”, który został wybrany przez doktorantów na rok akademicki 2024/2025. Zajęcia są kierowane do doktorantów pragnących zgłębić tajniki pracy naukowej z perspektywy redaktora czasopism oraz recenzenta. W ramach kursu uczestnicy zostają wprowadzeni w rolę redaktora i recenzenta w czasopismach międzynarodowych, stając przed realnymi wyzwaniami związanymi z oceną nadsyłanych artykułów. Dzięki praktycznym ćwiczeniom opartym na studium przypadku doktoranci mają możliwość wczuć się w rolę osób decydujących o losach publikacji. Podczas zajęć uczą się, jak efektywnie dokonywać wyboru pomiędzy zaakceptowaniem a odrzuceniem manuskryptu oraz jak opracować propozycję zredagowania numeru specjalnego w czasopismach naukowych. Kurs przygotowuje uczestników do efektywnego i etycznego działania w środowisku naukowym. Zajęcia są prowadzone w języku angielskim.
- W ramach corocznej Międzynarodowej Szkoły Letniej dla doktorantów na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu „International Summer School: Scientific Excellence – Origins, Research Results” od 2019 roku (corocznie, aktualnie pięć edycji) pełnię funkcję eksperta prowadzącego warsztaty metodologiczne, a także współprowadzę sesje plenarne oraz dyskusje.

⁵⁰ <https://us.edu.pl/en/sukcesy-naukowcow-podczas-targow-ipitex-w-tajlandii/> (dostęp: 30.01.2025)

⁵¹ Moduł, na podstawie pozytywnej ewaluacji, otrzymał patronat wydawnictwa Taylor & Francis, co umożliwia doktorantom uzyskanie certyfikatu po ukończeniu modułu afiliowanego przez Taylor & Francis.

- W latach 2017, 2019 i 2020 aktywnie uczestniczyłem w Śląskim Festiwalu Nauki, prowadząc liczne warsztaty.
- W ramach Uniwersytetu Otwartego w Uniwersytecie Śląskim prowadziłem 3 edycje warsztatów dla nauczycieli.
- W roku akademickim 2021/2022 byłem tutorem 3 studentów w Uniwersytecie Śląskim.
- W latach 2022, 2023, 2024 byłem członkiem komisji rekrutacyjnej do Szkoły Doktorskiej UŚ.
- Wypromowałem 10 magistrów oraz 30 licencjatów.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1–6 wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej

Aktywnie uczestniczyłem w projektach badawczych, zarówno jako kierownik, jak i wykonawca:

- W 2022 roku kierowałem projektem badawczym **„Czy mniej znaczy więcej? Efektywność warsztatów STEM w zależności od ich intensywności i rozbudowania”** finansowanym przez Narodowe Centrum Nauki, w ramach konkursu MINIATURA. Głównym celem badania była weryfikacja hipotez, zgodnie z którymi H1: Warsztaty nadmiernie rozbudowane i nasyczone informacjami i aktywnościami są mniej efektywne pod względem aktywności poznawczej uczestników oraz interakcji pomiędzy edukatorem a uczestnikami; H2: Aktywność poznawcza uczestników warsztatów maleje wraz ze wzrostem stopnia złożoności materiału i subiektywnym poczuciem przeciążenia poznawczego uczestników; H3: Interakcje edukatorów z uczestnikami warsztatów pogarszają się wraz ze wzrostem stopnia złożoności materiału i subiektywnym poczuciem przeciążenia poznawczego uczestników. H4: Istnieje pozytywna zależność między aktywnością poznawczą uczestników warsztatów i jakością relacji z edukatorami a wzrostem kompetencji u uczestników warsztatu. Hipotezy te opierają się na krytycznych założeniach teorii obciążenia poznawczego (CLT)⁵² i teorii społeczno-poznawczej⁵³.

⁵² J. Sweller (1994), *Cognitive load theory, learning difficulty, and instructional design*. “Learning and Instruction”, 4, s. 295–312. [https://doi.org/10.1016/0959-4752\(94\)90003-5](https://doi.org/10.1016/0959-4752(94)90003-5)

⁵³ A. Bandura (1997), *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co.

- W roku 2024–2025 kierowałem polskim zespołem w projekcie **“Twice-Exceptionals: Let's Realize Gifted and Talented Students with Learning Disabilities!”**, finansowanym przez komisję europejską. W projekcie biorą udział partnerzy z Turcji, Włoch oraz Czech. Ogólnym celem projektu jest podniesienie świadomości na temat dzieci z podwójną wyjątkowością, opracowanie programu edukacji społeczno-emocjonalnej w celu zaspokojenia ich potrzeb oraz stworzenie platformy e-learningowej.
- W latach 2022–2025 zostałem asystentem kierownika w międzynarodowym projekcie: „Mental Health Literacy and Diversity. Enhancing Mental Health and Resilience through digital Resources for Youth”, finansowanym ze środków Komisji Europejskiej. Kierownik: Prof. Dr. phil. Barbara Gasteiger-Klicpera.
- W latach 2021–2024 byłem wykonawcą w międzynarodowym projekcie „Transform 4 European Research and Innovation”, finansowanym ze środków Komisji Europejskiej. Kierownik projektu: dr hab. Damian Guzek.
- W latach 2019–2022 byłem uczestnikiem międzynarodowego projektu „Acting in Context by Training the Trainers in Social Empowerment”, finansowanego ze środków NAWA. Kierownik projektu dr hab. Katarzyna Borzucka- Sitkiewicz.

W ramach konkursów wewnętrznych uzyskałem 5 grantów:

- Laureat Inicjatywy doskonałości badawczej: „Pandemia SARS-CoV-2 a jakość edukacji zdalnej – perspektywa dzieci” „Swoboda Badań” UŚ. – Równość i różnorodność w badaniach naukowych.
- Laureat Inicjatywy doskonałości badawczej: Long-Term Consequences of Neglect on Mental health and Psychosocial Functioning of Children and Adolescents.
- Laureat Równość i różnorodność w badaniach naukowych – Dobrostan młodych osób: ujęcie komparatystyczne i intersekcjonalne w perspektywie płci. Na przykładzie Polski, Niemiec i Hiszpanii.
- Laureat programu Mobilność i Nauka UŚ, na odbycie stażu w Uniwersytecie – Uniwersytet Fryderyka Aleksandra w Erlangen i Norymberdze – staż zrealizowany.
- Laureat Inicjatywa doskonałości badawczej, w którego ramach odbędzie się krótkoterminowy staż naukowy na Uniwersytecie w Houston, USA.

- Podpisałem umowę ramową z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju na wykonanie recenzji nadsyłanych projektów.
- Złożyłem łącznie 10 wniosków o finansowanie projektów ze środków NCN.
 - a) 5 wniosków, które nie uzyskały finansowania w konkursie SONAT: 2019, 2020, 2021, 2023, 2024;
 - b) 1 wniosek, który nie otrzymał finansowania w konkursie OPUS: 2024;
 - c) 4 wnioski w konkursie Miniatura 2019, 2020, 2021, z **nich w 2022 roku uzyskałem finansowanie;**
 - d) 5 projektów w roli polskiego partnera w ramach konkursów Erasmus+, z partnerami z Niemiec, Turcji, Macedonii, **1 uzyskał finansowanie.**
- Członek Rady Naukowej Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w kadencjach: 2021/2022; 2022/2026.
- Członek Komisji etyki ds. badań naukowych w Uniwersytecie Śląskim w kadencji 2024/2028.
- Ekspert ds. ewaluacji w projekcie „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@2030” realizowanym przez Fundację Ogólnopolski Operator Oświaty (od 2024 r. do 2026 r.).
- Członek grupy badawczej *Children's Worlds*, która prowadzi ogólnoświatowe badania w zakresie subiektywnego dobrostanu dzieci. Badania prowadzone są za pomocą wielojęzycznej skali. Ten rodzaj badania jest niezbędny do wspierania międzynarodowych prac porównawczych, których obecnie w dużej mierze brakuje w tej dziedzinie badań.
- Członek sieci badawczej Polish Network About Parents in Education.
- Sekretarz w czasopiśmie „Chowanna” wydawanym w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach.
- Sekretarz w czasopiśmie “Journal of Gender and Power” wydawanym w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Członek Komitetu Organizacyjnego Seminarium „ACTTE project” (Acting in Context by Training the Trainers in Social Empowerment) Katowice, wrzesień 2022.
- W 2023 roku uczestniczyłem w komitecie organizacyjnym konferencji *Trajektorie rozwoju zdolności*, organizowanej w APS w Warszawie.

- W 2025 byłem członkiem Komitetu Organizacyjnego Sympozjum: Unleashing Gifts & Talents Among the Marginalised. Sympozjum odbędzie się w dni 21.04-25.04.2025 w MCF Ndalani Campus, KENYA.

Wybrane przeze mnie egzemplifikacje dają w swojej całości pogłębiony (choć oczywiście fragmentaryczny) obraz podejmowanych przeze mnie tematów, zagadnień i problemów badawczych. Jak starałem się ukazać, na początku mojej aktywności naukowej, rozwijanej już w czasie studiów, moje zainteresowania naukowo-badawcze obejmowały obszar zagadnień pedagogicznych. W procesie własnego rozwoju naukowego stawiałem wiele istotnych dla pedagogiki pytań i problemów badawczych inspirowanych rozwojem nauk społecznych i przemianami społeczno-kulturowymi w naszym kraju oraz na świecie. Sukcesywny rozwój naukowy, uwidoczniiony w moich publikacjach, udziałach w interdyscyplinarnych zespołach badawczych oraz doskonalenie warsztatu badawczego wpłynęły na poszerzanie obszarów moich interdyscyplinarnych zainteresowań badawczych (scharakteryzowanych w autoreferacie), umożliwiając wykorzystywanie teorii, koncepcji i modeli wypracowanych w ramach innych dyscyplin, holistyczne podejście do rozwiązywania problemów społeczno-pedagogicznych, wypracowywanie nowych /innowacyjnych rozwiązań, prowadzenie badań z wykorzystaniem metodologii nauk społecznych (m.in. badania porównawcze), diagnozowanie problemów społeczno-wychowawczych oraz wskazywanie implikacji dla praktyki pedagogicznej/projektowanie zmian. Pedagogika jako nauka teoretyczna, ale także stawiająca sobie za cel implikacje dla praktyki edukacyjnej i społecznej wypracowuje strategie/modele ukierunkowane na innowacyjną zmianę.

W moim dalszym rozwoju naukowym zamierzam kontynuować aplikowanie o granty naukowe, finansowane zarówno ze środków krajowych, jak i zagranicznych, aby zapewnić stabilne wsparcie finansowe dla moich badań. Będę również doskonalić swój warsztat badawczy i metodologiczny, uczestnicząc w konferencjach naukowych, w stażach oraz wizytach studyjnych w ramach nawiązanych sieci badawczych. Dzięki temu pragnę uzyskać dostęp do najnowszych trendów oraz praktyk w międzynarodowych badaniach społecznych. Kolejnym planowanym krokiem będzie zwiększanie mojej widzialności w środowisku

naukowym poprzez aktywny udział w radach naukowych czasopism, co pozwoli mi współtworzyć kierunki rozwoju badań w mojej dziedzinie. Korzystając z wiedzy i doświadczenia zdobytego podczas wyjazdów oraz pełnienia różnych ról w świecie nauki, zamierzam również angażować się w popularyzację nauki, przekładając wyniki badań na zrozumiały język i docierając do szerokiego grona odbiorców. To podejście pozwoli mi nie tylko rozwijać moją karierę naukową, ale również wносить istotny wkład w rozwój społeczny i edukację oraz zapewnić merytoryczną opiekę naukową, kształcąc młodą kadrę naukową/doktorantów.

.....
(podpis wnioskodawcy)

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	151622.173594.129593
Nazwa dokumentu	Autoreferat (Załącznik - RPW_17412_2025).pdf
Tytuł dokumentu	
Sygnatura dokumentu	
Data dokumentu	
Skrót dokumentu	4FB7344B6F10446D997E3F872D8999B2D3C71A3E
Wersja dokumentu	1.0

EZD 3.126.43.43.

Data wydruku: 23.06.2025

Autor wydruku: Mozdyniewicz Izabela (specjalista)